

Διαδρομές Μνήμης στην Πόλη της Λάρισας: Η Επανάχρηση των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων και η Σύνδεσή τους με το Περιβάλλον του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΓΟΥΡΓΟΥΛΕΤΗ ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΜΑΡΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΦΩΚΑΪΔΗΣ ΠΕΤΡΟΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Διαδρομές Μνήμης στην Πόλη της Λάρισας: Η Επανάχρηση των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων και η σύνδεσή τους με το περιβάλλον του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου»

«Memory lanes in the city of Larissa: The Adaptive Reuse of the Former Military Bakeries and their connection with the environment of the First Ancient Theatre»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη – Abstract

A. Εισαγωγή

B. Ιστορική Αναδρομή

1. Η Πόλη της Λάρισας

Γ. Ανάλυση Αστικού Ιστού

1. Οργάνωση της Πόλης
2. Αστικό Δίκτυο
3. Καταγραφή Πράσινου

Δ. Ανάλυση Περιοχής Μελέτης

1. Ιστορική Αναδρομή του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου
2. Ιστορική Αναδρομή των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων
3. Αποτυπώσεις – Παρατηρήσεις
 - 3.1. Αποτύπωση των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων
 - 3.2. Αποτύπωση Πρώην Καταστήματος Ενδυμάτων

Ε. Δράσεις Ανάδειξης και Επανένταξης του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου στον Αστικό Ιστό

1. Αρχιτεκτονικοί Διαγωνισμοί
2. Δράσεις της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λάρισας
3. Η Δράση της «Φωτοθήκης»

ΣΤ. Νέα Πρόταση – Συνθετικές Αρχές Σχεδιασμού

1. Σχεδιαστικές Προτάσεις στο Περιβάλλον της Περιοχής Μελέτης
2. Σχεδιαστικές Προτάσεις Πρόσβασης στον Χώρο του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου και των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων
3. Νέο Κτιριολογικό Πρόγραμμα – Πρόταση Επανάχρησης

Ζ. Φωτορεαλιστικές Απεικονίσεις

Βιβλιογραφία

Η παρούσα διπλωματική εργασία υλοποιήθηκε χάρη στη συνδρομή επιστημόνων, δημοσιογράφων, ερευνητών που ασχολούνται με την ιστορία της πόλης της Λάρισας. Αισθάνομαι λοιπόν την ανάγκη να εκφράσω τις ειλικρινείς και θερμές ευχαριστίες μου σε όσους με βοήθησαν στην ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας.

Θα ήθελα ιδιαίτερα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα της διπλωματικής εργασίας και Επίκουρο καθηγητή κύριο Πέτρο Φωκαΐδη, για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή του κατά τη διάρκεια της εργασίας.

Επίσης οφείλω ευχαριστίες στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Λάρισας και ειδικότερα, στην Αρχιτέκτονα Αρχαιολόγο κυρία Μαρία Δαφούλα, τόσο για τις πολύτιμες συμβουλές της όσο και για την δυνατότητα πρόσβασης που μου παρείχε σε πολύτιμα αρχεία της Εφορείας. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω το Ταμείο Εθνικής Άμυνας και τα μέλη της «Φωτοθήκης», για την απρόσκοπτη διάθεση σχετικού με την εργασία υλικού.

Περίληψη

Η εργασία εξετάζει ένα πλέγμα στρατηγικών σχεδιασμού, εστιάζοντας στην περιοχή του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου της Λάρισας, με στόχο τον επαναπροσδιορισμό της σχέσης της κοινωνίας με την πόλη και το αρχαιολογικό χώρο του μνημείου, αλλά και την ανάδειξη της αστικής μνήμης. Πιο αναλυτικά, η εργασία προτείνει την επανάχρηση των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων, που βρίσκονται στον αρχαιολογικό χώρο του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου της Λάρισας καθώς και του πρώην καταστήματος ενδυμάτων επί της οδού Βενιζέλου. Στόχος της σχεδιαστικής πρότασης είναι η ροή των νέων λειτουργιών του κτιριακού συγκροτήματος να συνδέεται με την διατήρηση των πολλαπλών στρωμάτων της αστικής μνήμης, αλλά και την κάλυψη των αναγκών που παρατηρήθηκαν στην πόλη της Λάρισας. Στη συνέχεια, η εργασία εξετάζει τη σημασία της πρόσβασης των αρχαιολογικών χώρων, μέσω εναλλακτικών σχεδιαστικών αρχών με στόχο την ανάδειξη και ενίσχυση του δίπολου της πόλης με τον αρχαιολογικό χώρο του Αρχαίου Θεάτρου.

Ο σχεδιασμός βασίστηκε στη συστηματική συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών από διαφορετικές πηγές όπως πρωτογενές αρχειακό υλικό, αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς, καθώς και φωτογραφικό υλικό που αφορούν την περιοχή παρέμβασης. Μεθοδολογικός στόχος ήταν επιπλέον να επεκταθεί και να εμπλουτιστεί η ανάλυση με την επεξεργασία υλικού από επιτόπια παρατήρηση και καταγραφή στον χώρο μελέτης. Μέσα από επισκέψεις στον αρχαιολογικό χώρο και την γειτνιάζουσα αστική περιοχή, επιχειρήθηκε η αναλυτική ιστορική τεκμηρίωση των φάσεων κατασκευής των πρώην στρατιωτικών αρτοποιείων και του καταστήματος, στην ανάλυση της παθολογίας τους, της αποτύπωσής τους και σχετικών τεκμηρίων, καθώς και στην αξιολόγηση της υπάρχουσας σχέσης του αρχαιολογικού χώρου με την πόλη της Λάρισας.

Η συγκεκριμένη εργασία στοχεύει, μέσα από την επανάχρηση του κτιριακού συγκροτήματος και τη διαμόρφωση της πρόσβασης στον αρχαιολογικό χώρο του Αρχαίου Θεάτρου, να διερευνήσει τη σημασία του σχεδιασμού στην διατήρηση των πολλαπλών στρωμάτων μνήμης της κοινωνίας και της Λάρισας, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους ο σχεδιασμός μπορεί να διαμορφώσει την πρόσβαση και πρόσληψη του σύγχρονου αστικού τοπίου.

Λέξεις Κλειδιά: Επανάχρηση, Μνήμη, Πρόσβαση, Σύνδεση, Μουσείο, Α΄ Αρχαίο Θέατρο

Abstract

This paper examines a variety of planning strategies, focusing on the area of the First Ancient Theatre of Larissa, with the aim of redefining the relationship of society with the city and the archaeological site of the monument, as well as the promotion of urban memory. More specifically, the paper proposes the reuse of the Former Military Bakeries, located in the archaeological site of the 1st Ancient Theatre of Larissa, as well as a former clothing store on Venizelos Street. The aim of the design proposal is to link the flow of the new functions of the building complex to the preservation of the multiple layers of urban memory, as well as to meet the needs observed in the city of Larissa. The paper then examines the importance of the accessibility of the archaeological sites through alternative design principles in order to highlight and strengthen the city's dipole with the archaeological site of the Ancient Theatre.

The design was based on the systematic collection and processing of information from different sources such as primary archival material, architectural competitions, as well as photographic material related to the intervention area. The methodological objective was further to extend and enrich the analysis by processing material from field observation and recording in the study area. Through visits to the archaeological site and the adjacent urban area, an attempt was made to provide detailed historical documentation of the construction phases of the former military bakeries and the shop, to analyze their pathology, their imprint and relevant documentation, and to evaluate the existing relationship between the archaeological site and the city of Larissa.

This paper aims, through the reuse of the building complex and the design of the access to the archaeological site of the Ancient Theatre, to investigate the importance of design in preserving the multiple layers of memory of society and Larissa, as well as the ways in which design can shape the access and perception of the contemporary urban landscape.

Keywords: Adaptive Reuse , Memory, Access, Connection, Museum, First Ancient.

Η διαδικασία επιλογής του θέματος της παρούσας διπλωματικής εργασίας προέκυψε από το έντονο ενδιαφέρον για την επανάχρηση των υφιστάμενων κελυφών, τα οποία λειτουργούν ως μέσο διατήρησης και ανάδειξης της διαχρονικής μνήμης που διατρέχει τον κίνδυνο να εκλείψει. Κτίρια, τα οποία έχουν ανακηρυχθεί ως Μνημεία Πολιτιστικής Κληρονομιάς και παραμένουν, έως σήμερα, αναξιοποίητα, αποτελούν αντικείμενα αρχιτεκτονικής δημιουργίας και πειραματισμού. Η πρόκληση για τον σχεδιαστή έγκειται στη δεξιότητα προσαρμογής των νέων ροών λειτουργιών εντός του υπάρχοντος κελύφους, επιδιώκοντας τη σύνδεση διατήρησης των πολλαπλών στρωμάτων αστικής μνήμης με ταυτόχρονη κάλυψη των αναγκών του σύγχρονου αστικού ιστού, διατηρώντας και αναδεικνύοντας την αρχιτεκτονική ιστορία που αποτυπώνεται στο κτίριο.

Η πόλη της Λάρισας αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα αρχιτεκτονικού παλίμψηστου, έχοντας υποστεί πλήθος πολεοδομικών επεμβάσεων δια μέσου των αιώνων, ώστε να συμβαδίζει με τους ρυθμούς κάθε εποχής. Ωστόσο, η επένδυση στη διαφύλαξη του αρχιτεκτονικού παρελθόντος της υπήρξε ανεπαρκής. Στην παρούσα εργασία καταβάλλεται προσπάθεια για την ανάδειξη και επαναφορά στον αστικό ιστό όλων εκείνων των στοιχείων που συνεισφέρουν στη διατήρηση της στρωματογραφίας μνήμης της πόλης, αναδεικνύοντας την αρχιτεκτονική της κληρονομιά και τη σημασία της διατήρησής της στο σύγχρονο πολεοδομικό περιβάλλον.

Η μελέτη περιλαμβάνει έξι ενότητες.

Στην πρώτη ενότητα γίνεται μια σύντομη αναδρομή στα ιστορικά στοιχεία της πόλης της Λάρισας.

Στη δεύτερη ενότητα, παρουσιάζεται ανάλυση του αστικού ιστού, μέσα από την μελέτη της οργάνωσης της πόλης και του αστικού δικτύου που την περιβάλλει.

Η τρίτη ενότητα περιλαμβάνει την ανάλυση της περιοχής μελέτης μέσα από την καταγραφή μιας σύντομης ιστορικής αναδρομής για το Α΄ Αρχαίο Θέατρο και τα Πρώην Στρατιωτικά Αρτοποιεία. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι αποτυπώσεις του κτιριακού συγκροτήματος σε συνδυασμό με παρατηρήσεις για την παθολογία του κελύφους κάθε κτιρίου.

Η τέταρτη ενότητα ασχολείται με τις διάφορες δράσεις ανάδειξης και επανένταξης του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου στον αστικό ιστό, μέσα από τους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς των προηγούμενων ετών και των διάφορων δράσεων της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λάρισας αλλά και των μελών της «Φωτοθήκης».

Στην πέμπτη ενότητα παρουσιάζονται οι σχεδιαστικές προτάσεις για το περιβάλλον της περιοχής μελέτης καθώς και για την πρόσβαση στον χώρο του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου και των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων. Στην συνέχεια παρουσιάζεται η πρόταση επανάχρησης και το νέο κτιριολογικό πρόγραμμα.

Στην έκτη και τελευταία ενότητα, παρουσιάζονται φωτορεαλιστικές απεικονίσεις από το εσωτερικό των κτιρίων που θα στεγάζουν το νέο κτιριολογικό πρόγραμμα, σε συνδυασμό με γενικές απόψεις της πόλης και των επεμβάσεων στο περιβάλλον της περιοχής μελέτης.

1. Η πόλη της Λάρισας

Η γνώση μας για την ιστορία της Λάρισας αποκτάται σταδιακά είτε μέσω της ιστορικής μελέτης αλλά και μέσω της αρχαιολογικής σκαπάνης, η οποία τις τελευταίες δεκαετίες απέκτησε ένα κεντρικό ρόλο στην πόλη μέσα και από τις εκτεταμένες ανασκαφές του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου. Όπως επιβεβαιώνεται από τα αρχαιολογικά ίχνη από την νεολιθική εποχή μέχρι τις μέρες μας, παρατηρούνται συνέχειες της δημόσιας χρήσης και συγκέντρωσης των πολιτών στην περιοχή του κέντρου της Λάρισας. Όπου, ύστερα από αρχαιολογικές έρευνες, εντοπίστηκε ο πρώτος οικισμός της πόλης στον λόφο της Ακρόπολης- Φρουρίου και πιστεύεται πως ανάγεται στην νεολιθική εποχή.

Στους κλασικούς χρόνους αποκτά την μορφή μιας πιο οργανωμένης πόλης και επεκτείνεται γύρω από την περιοχή του λόφου, ο οποίος τώρα μετατρέπεται σε Ακρόπολη. Κατά την ίδια χρονική περίοδο και στον ίδιο χώρο, οι αρχαιολόγοι τοποθετούν το Ιερό της Πολιάδας Αθηνάς καθώς και το Α΄ Αρχαίο Θέατρο.¹

Οι ανασκαφικές έρευνες στην περίοδο των Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών χρόνων αποκάλυψαν τμήματα αρχαίων δρόμων και συγκροτημάτων κατοικιών οι οποίες έδωσαν κάποιες πληροφορίες για την πολεοδομική συγκρότηση της πόλης. Πιθανότατα ήταν δομημένη σύμφωνα με το ιπποδάμειο σύστημα, καθώς επίσης οι παλαιότερες δημόσιες λειτουργίες όπως οι ναοί και οι αγορές, εντάχθηκαν στο νέο πολεοδομικό σχέδιο.²

¹ Αθ. Τζιαφάλιας, *Αρχαίο Θέατρο Λάρισας*, Δήμος Λαρισαίων, σελ.4

² Α. Μάτσας, *"Η Εξέλιξη του Λόφου του Φρουρίου στη Λάρισα*, Ερευνητική εργασία", ΑΠΘ Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ιούνιος 2012, σελ. 36
Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
05/09/2026 03:32:07 EEST - 216.73.216.250

Τα διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα της Βυζαντινής περιόδου υποδηλώνουν ότι η έκταση της πόλης διατηρούνταν ίδια με αυτή της Κλασικής και Ελληνιστικής περιόδου, ενώ ήταν λίγο μικρότερη από την έκτασή της κατά την Οθωμανική περίοδο. Οι ανασκαφικές δραστηριότητες αποκάλυψαν τα θεμέλια ναού Βασιλικού ρυθμού, ο οποίος πιστεύεται πως ήταν αφιερωμένος στον Άγιο Αχίλλειο. Ο ναός βρίσκεται μεταξύ του Μπεζεστενίου και της οδού Μητροπολίτου Αρσενίου. Μετά την ανέγερση του Μπεζεστενίου και τη μετατροπή της περιοχής σε εμπορικό κέντρο ο ναός κατεδαφίστηκε και μεταφέρθηκε στη βορειοδυτική άκρη της ακρόπολης στη θέση της σημερινής πλατείας του Αγίου Αχιλλείου όπου και παρέμεινε σε όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Κατά την διάρκεια των ανασκαφών εντοπίστηκαν, στη σημερινή πλατεία Λαμπρούλη και βορειοανατολικά της βασιλικής του Αγίου Αχιλλείου, παλαιοχριστιανικά λουτρά τα οποία πιστεύεται πως εντάσσονταν σε συγκρότημα κτιρίων που σχετίζονταν με τον ναό. Στις παρυφές της πόλης, στη συνοικία Ταμπάκικα, στην οδό Αεροδρομίου, στην οδό Νικηταρά, στη συνοικία Ιπποκράτης και στο κέντρο της πόλης εντοπίστηκαν νεκροταφεία που χρονολογούνται στη Βυζαντινή περίοδο. Στο λόφο της Ακροπόλεως - Φρουρίου ανασκάφηκε το νεκροταφείο του μεσοβυζαντινού ναού.³

Στην Οθωμανική περίοδο η Λάρισα αποτελούσε ένα από τα σημαντικότερα εμπορικά και παραγωγικά κέντρα. Λόγω της προνομιακής γεωγραφικής της θέσης, η πόλη αποτελούσε κομβικό σημείο στο οργανωμένο χερσαίο εμπορικό δίκτυο της νότιας Βαλκανικής, καθώς αποτελούσε σταυροδρόμι για την Ήπειρο, τη Μακεδονία και την νότια Ελλάδα, προσελκύοντας Έλληνες και ξένους εμπόρους. Η οργάνωση της πόλης παρουσίαζε μια περιοχή κατοικιών στο νότιο, ανατολικό και δυτικό τμήμα της, ενώ διέθετε δύο κέντρα στο βόρειο-βορειοδυτικό κομμάτι της, που συγκροτούσαν το διοικητικό κέντρο στην περιοχή της σημερινής Κεντρικής Πλατείας και το λατρευτικό, οικονομικό και εμπορικό κέντρο, εγκατεστημένο στην ανατολική και νοτιοανατολική πλευρά του λόφου της αρχαίας Ακρόπολης γνωστό και ως λόφο Φρουρίου.⁴

³ Α. Μάτσας, , *"Η Εξέλιξη του Λόφου του Φρουρίου στη Λάρισα*, Ερευνητική εργασία", ΑΠΘ Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ιούνιος 2012, σελ. 37-40

⁴ Θ. Παλιούγκας, *Η ΛΑΡΙΣΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ (1423-1881)*, Τόμος Β΄, έκδοση ΔΗΜΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ, 2007, σελ. 603-604

Η πόλη, κατά την διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας, διαφέρει σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές πόλεις, καθώς δεν διέθετε τεχνικές υποδομές και κεντρικούς δημόσιους χώρους, αντίστοιχους με τις πλατείες των ευρωπαϊκών πόλεων, που δημιουργήθηκαν για κοινωνική συνάθροιση. Το ρόλο αυτό επιτελούσαν οι ελεύθεροι περικλειστοί χώροι και οι αυλές των τζαμιών και των εκκλησιών, καθώς και οι αγορές στο εμπορικό κέντρο της πόλης. Η δομή της Οθωμανικής Λάρισας, παρουσίαζε χαρακτηριστικά οργάνωσης άλλων πόλεων της ίδιας κλίμακας και αντανakλούσε την ιεραρχία των οικιστικών συνόλων στις περιφέρειες της Αυτοκρατορίας. Οι μεγάλες πόλεις, όπως η Λάρισα, ονομάζονταν Σεχίρ (sehir), που ανταποκρίνονταν στις αντιλήψεις των Οθωμανών για την λειτουργική και χωρική οργάνωση μιας πόλης.⁵

Η Λάρισα, λοιπόν, ως πόλη – Σεχίρ, διέθετε τζαμιά (cami) και μεντρεσέδες (medrese), χαμάμ (hamam) και ιμαρέτ (imaret), τα οποία ήταν κτιριακά συγκροτήματα με λατρευτικό χαρακτήρα, προσφέροντας κοινωνικό και φιλανθρωπικό έργο. Παράλληλα στο κέντρο της πόλης οργανώθηκε ένα πρόσθετο σύμπλεγμα κτιρίων με τεμένη και σχολεία. Από το κέντρο της πόλης εκτείνονταν ακτινωτά προς τις άκρες, οι διάφορες συνοικίες ή μαχαλάδες (mahalle), οι οποίες ήταν θρησκευτικά οργανωμένες και διαχωρίζονταν σε Μουσουλμανικές, Χριστιανικές και Εβραϊκές.⁶

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποτελεί το γεγονός πως, παρ' όλες τις αλλοιώσεις του αστικού ιστού, η περιοχή του Θεάτρου συνεχίζει να υποστηρίζει τον λατρευτικό - θρησκευτικό και εμπορικό χαρακτήρα μέχρι και τη δεκαετία του 1970.

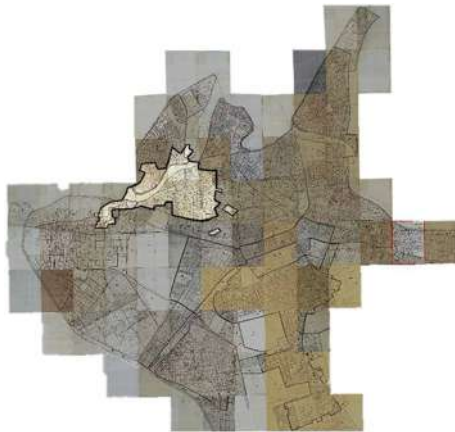
⁵ Α. Ντανίκα, "ΛΑΡΙΣΑ: ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΤΗΣΗ ΩΣ ΤΟ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟ (1881-αρχές 20ού ΑΙΩΝΑ)", Διπλωματική Εργασία, Βόλος, Σεπτέμβριος 2008, σελ. 36

⁶ H. Zeitlian Watenpaugh, *The Image of an Ottoman City. Imperial Architecture and Urban Experience in Aleppo in the 16th and 17th Centuries*, Leiden Boston, Netherlands, 2004, σελ. 211-219, 221, 223-225

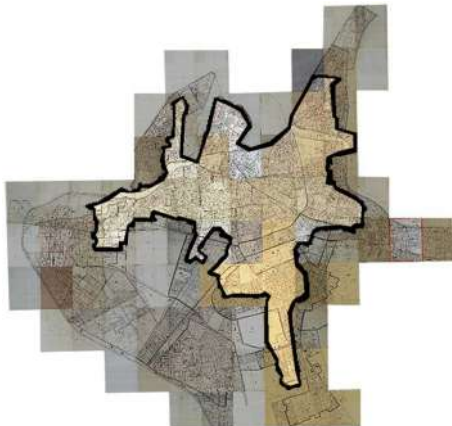
Μετά την απελευθέρωση της Λάρισας στις 31 Αυγούστου 1881, περίπου 13.000 – 14.000 Οθωμανοί εγκατέλειψαν την πόλη, με αποτέλεσμα η Λάρισα να εμφανίζει την εικόνα χωριού παρά πόλης. Θα ακολουθήσουν προσπάθειες “εξελληνισμού” της πόλης, στις οποίες οι αρμόδιες αρχές θα επιχειρήσουν τη συστηματική απάλειψη όσων στοιχείων αποδίδονταν στο οθωμανικό παρελθόν της. Η εξάλειψη οποιουδήποτε στοιχείου συνέδεε την πόλη με το οθωμανικό παρελθόν της, ήταν μια στρατηγική, που ακολουθούσαν όλες οι πόλεις που ενσωματώθηκαν την περίοδο αυτή στο Ελληνικό κράτος, ωστόσο στην περίπτωση της Λάρισας, δεν ήταν τόσο ραγδαία όπως σε άλλες περιοχές της Θεσσαλίας. Χαρακτηριστικό όμως παράδειγμα αποτελούν τα πολυάριθμα τεμένη που υπήρχαν στην πόλη τα οποία μετατράπηκαν σε χριστιανικούς ναούς.⁷

Η πόλη, κατά την χρονική περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι σήμερα, παρουσιάζει μία συνέχεια στην θέση και την χρήση των κεντρικών δημόσιων χώρων που αφορούν την κοινωνική συνάθροιση. Πιο συγκεκριμένα το βασικό εμπορικό και ψυχαγωγικό κέντρο συνεχίζουν να είναι η Πλατεία Ταχυδρομείου, η Κεντρική Πλατεία και η περιοχή του λόφου της Ακροπόλεως - Φρουρίου. Γύρω από αυτές τις περιοχές εντοπίζονται χώροι εστίασης και αναψυχής σε συνδυασμό με τα εμπορικά καταστήματα. Παράλληλα στην Κεντρική Πλατεία συνεχίζουν να υφίστανται οι υπηρεσίες τριτογενούς τομέα, (Δημαρχείο, Δικαστικό Μέγαρο, διοικητικές υπηρεσίες, τραπεζικά καταστήματα).

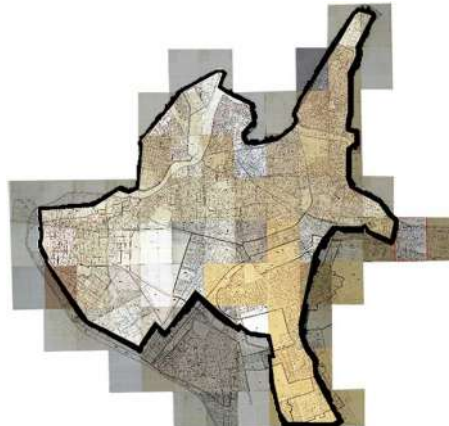
Σήμερα η Λάρισα ως μια βιομηχανική και γεωργική πόλη, διαθέτει βιομηχανικές και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις μέσα σε αυτήν και στις παρυφές της, κατά μήκος των βασικών αρτηριών. Μέσα στην πόλη υπάρχουν δυο χαρακτηριστικές συγκεντρώσεις μικρών βιοτεχνιών και συνεργείων, μία στα ανατολικά της περιοχής Ακροπόλεως - Φρουρίου και μια στα δυτικά. Κύριες γραμμικές αναπτύξεις βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων είναι οι κατά μήκος των οδών προς Θεσσαλονίκη, Βόλο και Φάρσαλα. Οι αναπτύξεις αυτές ξεπερνούν τα όρια του Δήμου Λάρισας και εισχωρούν στις εκτάσεις των γύρω κοινοτήτων, φτάνοντας συνήθως μέχρι τους αντίστοιχους οικισμούς. Έτσι, ο σχηματισμός των βασικών χρήσεων γης που προκύπτει είναι ακτινωτός, με την πόλη της Λάρισας στο κέντρο, τους γειτονικούς οικισμούς στα άκρα και βιομηχανικές χρήσεις κατά μήκος των ακτινών, ενώ η γεωργική χρήση της γης, που κυριαρχεί στην ευρύτερη περιοχή, εισχωρεί μεταξύ των ακτινών και φτάνει ως τις παρυφές της πόλης.⁸

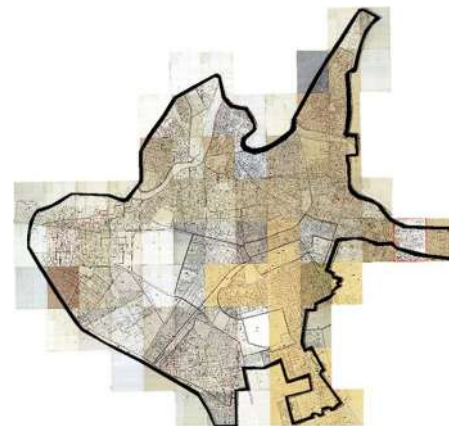
H EK*racri -rrii; nOJu1i; m 1945.

HEKmari -rrii; nOArii; -ro 1960.

HEKmcni -rrii; nOArii; rn 1988.

HEK(aa11 -rrii; nOA11i; m 1988.

Γ. Ανάλυση Αστικού Ιστού

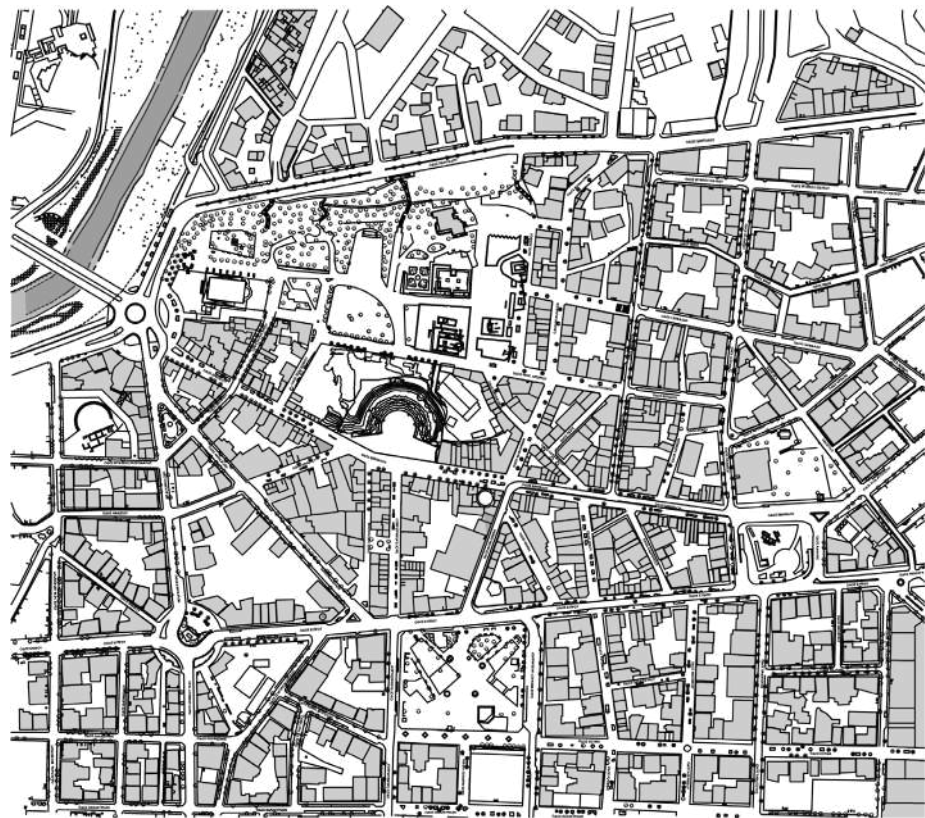
1. Οργάνωση της Πόλης

Η πόλη της Λάρισας είναι χτισμένη στις δύο όχθες του Πηνειού ποταμού και βρίσκεται στο κέντρο του ανατολικού τμήματος της Θεσσαλικής πεδιάδας, το οποίο καταλαμβάνει σχεδόν εξ ολοκλήρου ο Νομός της Λάρισας, με ένα μικρό τμήμα της να βρίσκεται στον Νομό Μαγνησίας. Το υψόμετρο της πόλης από το επίπεδο της θάλασσας είναι στα 80 μέτρα. Τα βουνά που περικλείουν την πόλη είναι τα εξής: από ανατολικά τα όρη Όσσα και Μαυροβούνι, από βόρεια ανατολικά τα όρη Κάτω Όλυμπος και Όλυμπος, από βόρεια δυτικά το όρος Μελούνα και το όρος Τίτανος. Σήμερα στην περιοχή της Λάρισας δεν υπάρχει κάποια φυσική λίμνη.

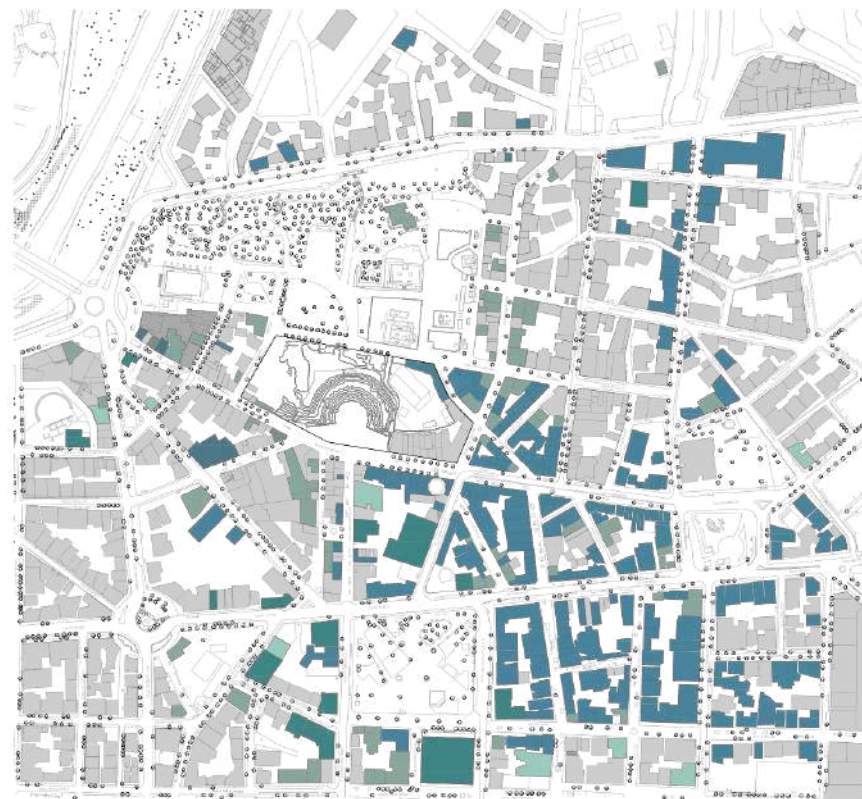
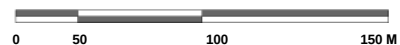
Ο αστικός ιστός της πόλης έχει υποστεί αρκετές μεταβολές με το πέρασμα των χρόνων. Αν και η δόμηση της Λάρισας δεν διαφέρει από την Οθωμανική περίοδο, το χρονικό διάστημα 1955 με 1983 παρατηρείται έξαρση οικοδομικής δραστηριότητας και παράλληλα έχουμε την εμφάνιση νομοθετημάτων που αφορούν θέματα χάραξης πολιτικής ρύθμισης του χώρου.

Η ανάγκη χωροθέτησης των λειτουργιών του δομημένου περιβάλλοντος είναι πλέον επιτακτική. Τα προβλήματα όμως παραμένουν διότι τα διάφορα νομοσχέδια προβλέπουν περιορισμένες ρυθμίσεις χωρίς να συνδέουν τα γενικότερα χωροταξικά προβλήματα με τα ειδικά προβλήματα της κάθε περιοχής. Η πληθυσμιακή έκρηξη συντέλεσε στη ραγδαία εξάπλωση του αστικού ιστού και η απουσία της κρατικής μέριμνας όξυνε τα προβλήματα ρύθμισης του χώρου σε βαθμό πιο έντονο από τις περισσότερες ελληνικές πόλεις. Ωστόσο το τέλος της δεκαετίας του '60 φέρει ραγδαίες αλλαγές στην αστική μορφολογία και μεταβάλλει ανεπανόρθωτα τις συνθήκες διαβίωσης των κατοικιών, κυρίως του κεντρικού τομέα της πόλης.

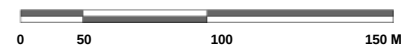
Σήμερα η Λάρισα είναι μία πόλη με πληθυσμό 144.651 κατοίκους (σύμφωνα με την απογραφή του 2011) και έκταση 19.000 στρέμματα. Αποτελεί το τέταρτο σε μέγεθος αστικό κέντρο της χώρας, μετά την Αθήνα, την Θεσσαλονίκη και την Πάτρα, με έντονη πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

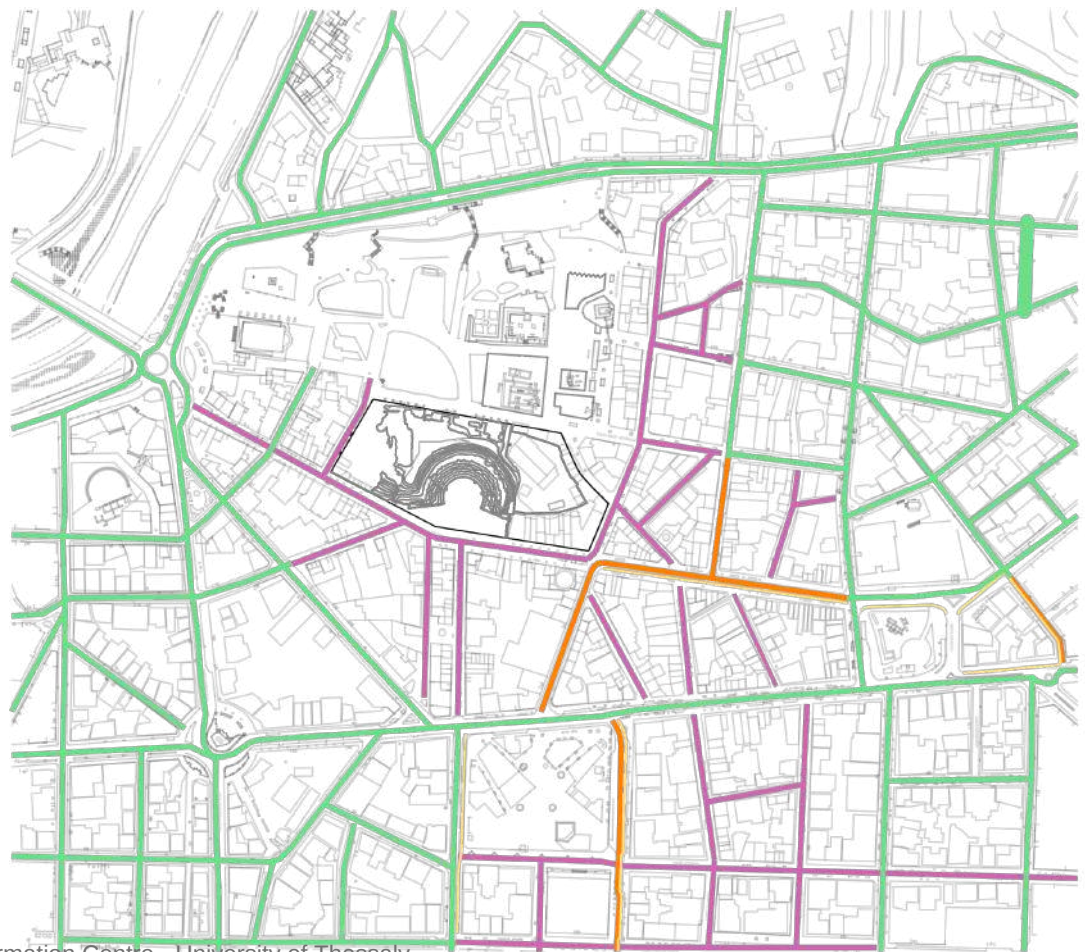

ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

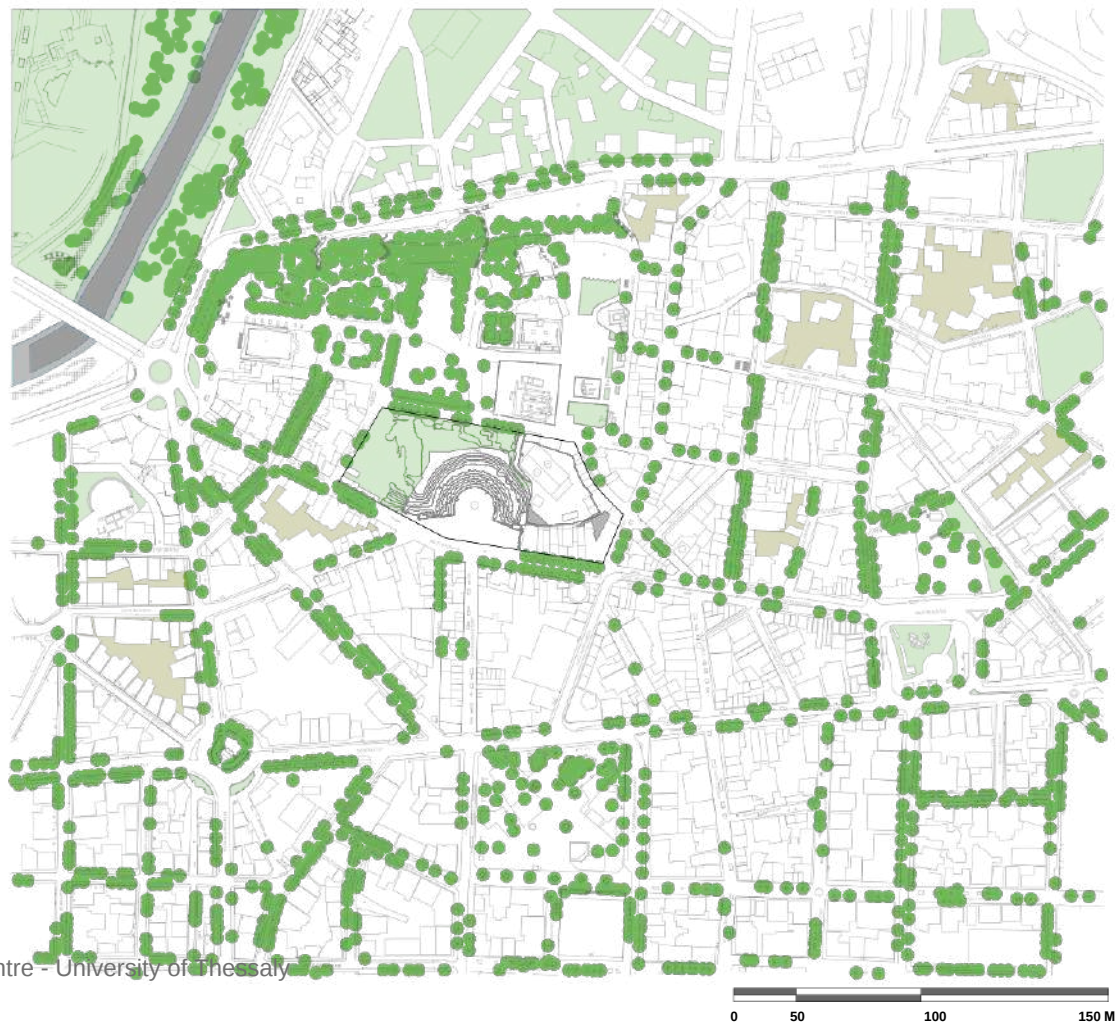
ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΥΠΟΜΗΝΑ

- ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΙΩΜΕΝΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙΑΣ
- ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΟΡΜΟΣ
- ΠΕΖΟΔΟΡΜΟΣ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΔΗΜΟΣΙΟ ΠΡΑΣΙΝΟ
- ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ
- ΠΛΑΤΑΝΟΣ - PLATANUS ORIENTALIS
- ΕΛΑΤΟ - ABIES BORISII REGIS
- ΛΕΥΚΑ - POPULUS ALBA
- ΜΟΥΡΙΑ - MORUS ALBA
- ΜΑΓΝΟΛΙΑ - MAGNOLIA X SOULANGEANA
- ΠΕΥΚΟ - PINUS HALEPENSIS
- ΑΓΓΕΛΙΚΗ - PITTOSPORUM TOBIRA

Δ. Ανάλυση Περιοχής Μελέτης

1. Ιστορική Αναδρομή του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου

Στους κλασικούς χρόνους αποκτά την μορφή μιας πιο οργανωμένης πόλης και επεκτείνεται γύρω από την περιοχή του λόφου, ο οποίος τώρα μετατρέπεται σε Ακρόπολη. Κατά την ίδια χρονική περίοδο και στον ίδιο χώρο, οι αρχαιολόγοι τοποθετούν το Ιερό της Πολιάδας Αθηνάς καθώς και το Α΄ Αρχαίο Θέατρο. Όπως βεβαιώνουν οι αρχαιολογικές αναλύσεις, το Α΄ Αρχαίο Θέατρο της Λάρισας, κατασκευάστηκε στο α΄ μισό του 3ου αιώνα π.Χ. στα χρόνια του βασιλιά της Μακεδονίας Αντίγονου Γονατά και ήταν χωρητικότητας άνω των 10.000 θεατών.

Κοίλο του αρχαίου θεάτρου της Λάρισας αποτελούσε η ίδια η πλαγιά του λόφου, η οποία είχε διαμορφωθεί σε αναβαθμούς για την τοποθέτηση των εδωλίων. Στο μέσον περίπου του κοίλου είχε δημιουργηθεί περιμετρικά ένα διάζωμα, όπου χρησίμευε για την άνετη διακίνηση των θεατών. Το διάζωμα χώριζε το μνημείο σε επιθέατρο και κυρίως θέατρο.⁹

Το επιθέατρο είχε την ακόλουθη δομή. Στο σημείο επαφής με το διάζωμα κατασκευάστηκε ένας ισχυρός αναλημματικός τοίχος, ο οποίος στην κύρια όψη του, είχε επένδυση από λιθόπλινθους λευκού μαρμάρου.

Το κυρίως θέατρο χωριζόταν με δέκα κλίμακες ανόδου σε έντεκα κερκίδες με εικοσιπέντε σειρές εδωλίων εκ των οποίων η πρώτη ανήκε στη σειρά των προεδριών. Τα εδώλια πατούν πάνω σε σχιστολιθικές υποδομές και έχουν επιμελημένη εργασία λάξευσης τόσο στα μέτωπα όσο και στην άνω επιφάνειά τους, όπου υπάρχει εγκοπή που χρησίμευε για να πατούν τα πόδια των θεατών των υπερκείμενων σειρών.

Οι πάροδοι με τους αναλημματικούς τοίχους σώζονται σε άριστη κατάσταση. Είναι κατασκευασμένοι από λιθόπλινθους και διαμορφώνονται κλιμακωτά προς τα έξω με βαθμίδες ίσης εξοχής.

⁹ Αθ. Τζιαφάλιας, *Αρχαίο Θέατρο Λάρισας*, Δήμος Λαρισαίων, σελ.4
Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
05/09/2026 03:32:07 EEST - 216.73.216.250

Ο δρόμος της δεξιάς παρόδου επικοινωνούσε με το Β΄ Αρχαίο Θέατρο και στη συνέχεια με την κύρια έξοδο της Λάρισας προς τη Φάλαννα και τη Ολοσσόνα από την γέφυρα του Πηνειού ακριβώς απέναντι από το σημερινό Τεχνικό Επιμελητήριο. Ο δρόμος της αριστερής παρόδου επικοινωνούσε με έναν μαρμαροστρωμένο δρόμο που εντοπίστηκε σε ιδιωτικό οικοπέδο στη σύντηξη των οδών Ρούσβελτ και Κύπρου. Ο πομπικός αυτός δρόμος ξεκινούσε από την ιερή περιοχή της πλατείας Ταχυδρομείου, έβαινε παράλληλα με τη σημερινή οδό Ερμού και Πανός και στην αρχή της οδού Φιλελλήνων και Βενιζέλου κατευθυνόταν προς την αριστερή πάροδο του θεάτρου.

Στην κύρια όψη του δυτικού αναλημματικού τοίχου που εφάπτεται της δεξιάς παρόδου φαίνονται ίχνη των βαθμίδων της κλίμακας ανόδου προς το επιθέατρο. Νότια του δυτικού αναλημματικού τοίχου του κυρίως θεάτρου και σε επαφή μ΄ αυτόν και στο σημείο όπου αυτός εμφανίζει μικρή κλίση προς τον βορρά, εντοπίστηκε, τον Ιούνιο του 2006, κατά την υλοποίηση του υποέργου εκσκαφής οδοστρώματος της οδού Βενιζέλου, η κλίμακα μνημειώδους μορφής που οδηγούσε στο διάζωμα. Σώζονται οι τρεις πρώτες βαθμίδες της και ένα πιθανότατα πλατύσκαλο. Από τον νότο και την ανατολή πλαισιώνεται από μαρμάρινους λιθοπλίνθους ύψους όσο και το ύψος του κατώτατου δόμου του αναλημματικού τοίχου του κυρίως θεάτρου. Η σκηνή είναι το καλύτερα διατηρημένο τμήμα του μνημείου. Αποτελείται από τέσσερα δωμάτια με τρεις εισόδους ανάμεσά. Τα δύο μεσαία δωμάτια επικοινωνούν μεταξύ τους και λειτουργούσαν ως χώροι ένδυσης των ηθοποιών και χώρος δράσης του δραματουργού. Τα δωμάτια στα άκρα της σκηνής, χρησιμοποιούνταν ως σκευοθήκες.

Σημαντικά αρχαιολογικά στοιχεία καθιστούν βέβαιο ότι στο Α΄ Αρχαίο Θέατρο συνεδρίαζε τόσο η εκκλησία του Δήμου της πόλης, που ονομαζόταν Αγορά, όσο και η διοίκηση του ομόσπονδου κράτους των Θεσσαλών, γνωστή ως Κοινό των Θεσσαλών.¹⁰

Οι ανασκαφές για την αποκάλυψη του Α΄ Αρχαίου θεάτρου της Λάρισας έχουν μια πολύχρονη πορεία. Όπως έχει ήδη αναφερθεί η πρώτη ανασκαφική δράση πραγματοποιήθηκε το 1910 όταν ο Έφορος Αρχαιοτήτων Θεσσαλίας Απόστολος Αρβανιτόπουλος ανέσκαψε, με την τεχνική της δοκιμαστικής τομής, ένα τμήμα της σκηνής σε μικρό οικόπεδο το οποίο από τότε είχε απαλλοτριώσει και περιφράξει.

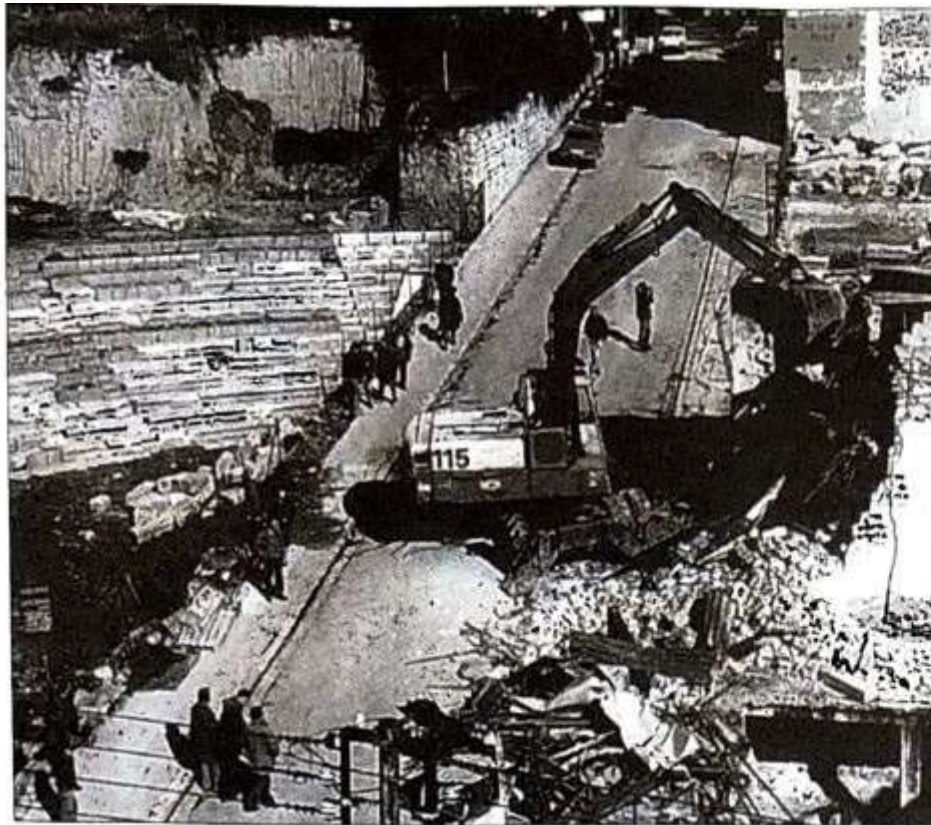
Η συστηματική μελέτη και προσπάθεια για την αποκάλυψή του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου ξεκίνησε από την ΙΕ΄ Εφορεία προϊστορικών και κλασικών αρχαιοτήτων Λάρισας το 1977. Το 1982 και 1983 αποκαλύφθηκε ένα μεγάλο τμήμα του κοίλου μέσα στο χώρο των πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων, τα οποία παραχωρήθηκαν από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας στο Υπουργείο Πολιτισμού για την συνέχιση των ανασκαφών.

Λόγω της μεγάλης δόμησης στην περιοχή του λόφου του φρουρίου και πιο συγκεκριμένα στην περιοχή όπου οι δοκιμαστικές τομές των αρχαιολόγων τοποθετούσαν τα Α΄ Αρχαίο Θέατρο, η Αρχαιολογική Υπηρεσία έπρεπε να προβεί σε απαλλοτριώσεις των κτισμάτων που βρίσκονταν στην ενδιαφερόμενη περιοχή.

Ακολουθεί φωτογραφικό υλικό από τις τρεις μεγάλες φάσεις ανασκαφικών και σωστικών έργων.

Η πρώτη φάση των ανασκαφών χρονολογείται από το 1972 – 1988, όπου ανασκάφτηκαν μέρος της σκηνής και τμήματα του κοίλου.

Η δεύτερη φάση των ανασκαφών χρονολογείται από το 1992 – 1997

αποκαλύπτοντας τμήματα του κοίλου, τμήμα των κερκίδων και σειρές εδωλίων.

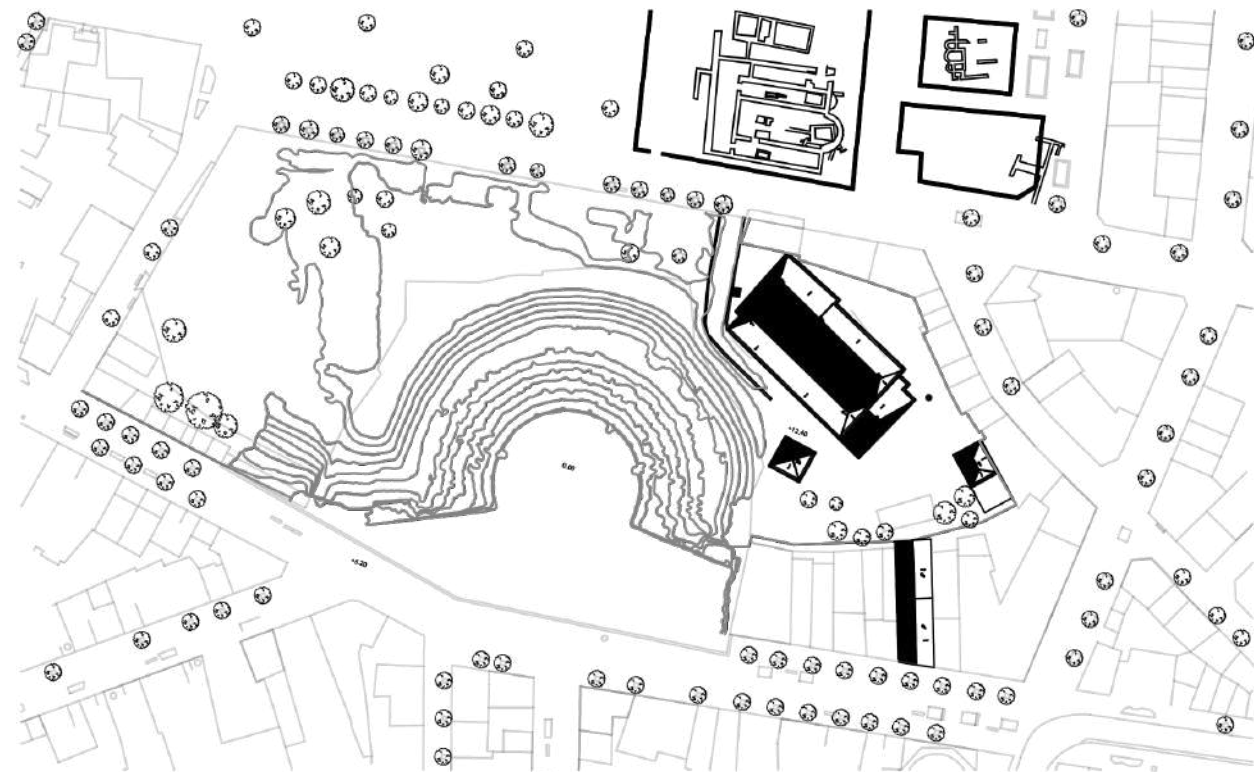
2. Ιστορική Αναδρομή των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων

Πρόκειται για συγκρότημα που βρίσκεται στο λόφο Ακροπόλεως – Φρουρίου, στα βόρεια του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου, το οποίο αποτελείται από δύο ορθογώνια οικοδομήματα (ΑΜ6238) με κατεύθυνση ΒΔ προς ΝΑ, παράλληλα μεταξύ τους.

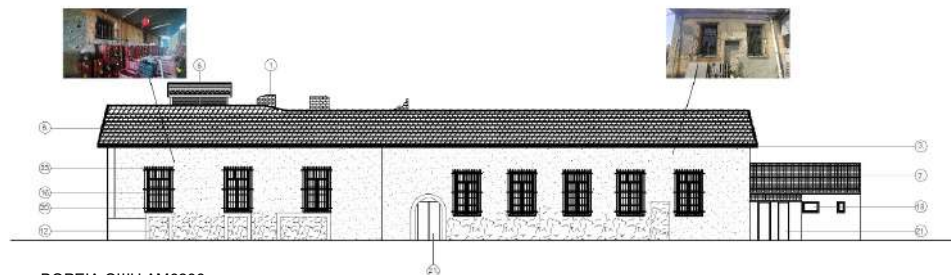
Το νότιο κτήριο είναι λιθόκτιστο και αποτελεί σημαντικό μνημείο φρουριακού χαρακτήρα των αρχών του 19^{ου} αιώνα. Διατηρεί τα αυθεντικά στοιχεία των κτηρίων της εποχής ως προς τη μορφή και τον τρόπο κατασκευής. Πιο αναλυτικά στεγάζεται με ξύλινη στέγη, τετράρριχτη, καλυμμένη με κολυμβητά κεραμίδια, ενώ η οροφή είναι κατασκευασμένη από μπαγδάτι. Το κτήριο έχει αρκετές εισόδους, με τις δύο κυριότερες στα νότια, που φέρουν λίθινο τοξωτό υπέρθυρο και επιστέφονται από πλίνθινο τόξο. Εσωτερικά είναι επιχρισμένο. Το γείσο του διαμορφώνεται από συμπαγείς οπτόπλινθους. Λόγω της θέσης, της ισχυρής κατασκευής και της διαμόρφωσής του, δύναται να ταυτισθεί με πυριπιδαποθήκη και να συσχετισθεί με το οχυρωματικό έργο των Οθωμανών στη Λάρισα το 1828.

Το βόρειο πλινθόκτιστο κτήριο του συγκροτήματος, κτίσθηκε ως προσθήκη στο λιθόκτιστο στα τέλη του 19^{ου} αιώνα από τον ελληνικό στρατό και στέγαζε τους φούρνους των αρτοποιείων. Ήταν οι πρώτοι επαγγελματικοί φούρνοι που λειτούργησαν στη Λάρισα μετά την ενσωμάτωση της Θεσσαλίας στο ελληνικό κράτος το 1881. Στο νοτιοδυτικό τμήμα διατηρούνται τέσσερις κτιστοί φούρνοι, ενώ το υπόλοιπο χρησίμευε ως αποθηκευτικός χώρος και φωτίζεται με αρκετά παράθυρα στο βόρειο τοίχο. Ο χώρος στεγάζεται με ξύλινη στέγη σε ύψος λίγο μεγαλύτερο από εκείνο του λιθόκτιστου κτηρίου. Στις δύο στενές όψεις σχηματίζονται τριγωνικά αετώματα που φέρουν από ένα στρογγυλό παράθυρο. Οι τοιχοποιίες εσωτερικά φέρουν επιχρίσματα και η οροφή είναι από μπαγδάτι. Επιπροσθέτως νότια και βόρεια του συγκροτήματος υπάρχουν δύο μικρά λιθόκτιστα κτήρια (ΑΜ6236 και ΑΜ6239), που δεν ανήκουν στην αρχική φάση, κτισμένα από τον στρατό ως βοηθητικά κτίρια.

Το 1982 και 1983 η συστηματική μελέτη και προσπάθεια για την αποκάλυψή του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου που ξεκίνησε από την ΙΕ΄ Εφορεία προϊστορικών και κλασσικών αρχαιοτήτων Λάρισας, αποκάλυψε ένα μεγάλο τμήμα του κοίλου μέσα στο χώρο των πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων, τα οποία παραχωρήθηκαν από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας στο Υπουργείο Πολιτισμού για την συνέχιση των ανασκαφών.¹¹

3.1. Αποτύπωση των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων

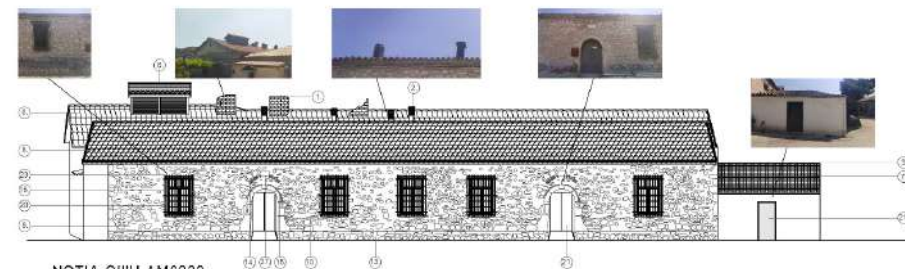
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ AM6238

ΝΟΤΙΑ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ AM6238

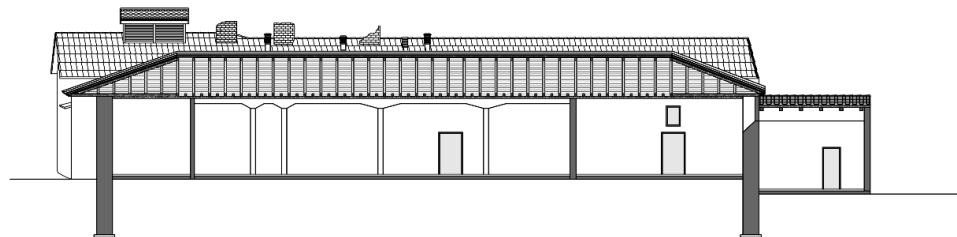

ΒΟΡΕΙΑ-ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ AM6238

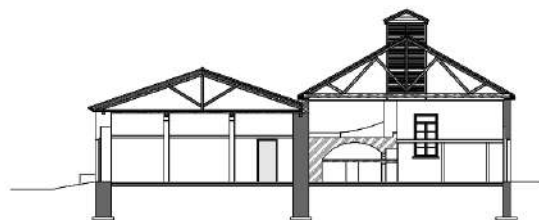

ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ AM6238

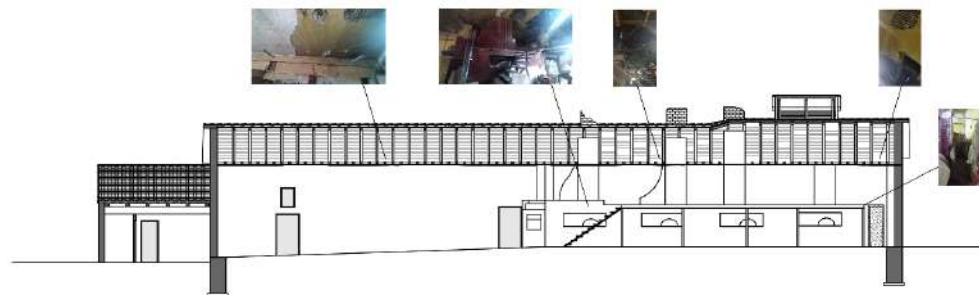
ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΟΨΕΩΝ	
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΥΛΙΚΩΝ	
ΣΥΛΛΗ ΚΕΡΑΜΟΣΚΕΛΗ ΑΠΟ ΚΟΚΥΜΒΗΤΑ ΚΕΡΑΜΥΔΑ ΦΕΡΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΣΥΛΛΗ ΖΕΥΚΤΑ ΤΡΙΓΩΝΙΚΗΣ ΔΙΑΤΟΜΗΣ	
1. ΚΑΜΙΝΑΔΕΣ ΑΠΟ ΣΥΜΠΑΓΕΙΣ ΟΠΤΟΠΛΗΘΟΥΣ	14. ΟΠΤΟΠΛΗΘΟΥΣ ΣΕ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΤΙΚΑ ΤΟΣΑ
2. ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΕΣ ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΚΑΜΙΝΑΔΕΣ	15. ΛΑΣΕΥΤΗ ΛΙΘΙΝΗ ΑΜΦΙΔ ΜΕ ΛΙΘΙΝΟΥΣ ΠΑΡΑΣΤΑΔΕΣ
3. ΓΕΙΔΑ ΑΠΟ ΣΥΜΠΑΓΕΙΣ ΟΠΤΟΠΛΗΘΟΥΣ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΣΤΡΟΣΙΣ	16. ΣΥΛΛΗ ΚΟΥΦΟΜΑ ΣΕ ΣΥΛΛΗ ΚΑΣΑ ΜΕ ΦΕΓΓΙΤΗ ΚΑΙ ΔΥΟ ΑΝΟΙΓΜΕΝΑ ΦΥΛΛΑ
4. ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΣΤΕΓΑΣΤΡΟ	17. ΣΥΛΛΗ ΣΕ ΦΕΓΓΙΤΗ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΜΟΡΦΗΣ
5. ΚΥΜΑΤΟΕΙΔΗΣ ΛΑΜΑΡΙΝΑ	18. ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ
6. ΡΩΜΑΙΚΑ ΚΕΡΑΜΙΔΙΑ	19. ΣΙΔΕΡΙΝΟ ΚΟΥΦΟΜΑ ΜΕ ΥΛΟΣΤΑΣΙΟ
7. ΓΑΛΛΙΚΑ ΚΕΡΑΜΙΔΙΑ	20. ΣΙΔΕΡΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΜΕ ΠΛΕΓΜΑ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΡΑΒΔΩΝ
8. ΕΠΙΣΤΕΓΑΣΜΑ	21. ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΘΥΡΕΣ ΜΕ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΛΑ ΛΑΜΑΡΙΝΑΣ
9. ΗΜΙΛΑΣΕΥΤΗ ΛΙΘΟΔΟΜΗ ΑΡΜΟΛΟΓΗΜΕΝΗ	22. ΥΠΕΡΘΥΡΟ ΑΠΟ ΣΥΛΛΗ ΣΤΟΙΧΕΙΟ
10. ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΖΩΝΕΣ ΑΠΟ ΣΥΜΠΑΓΗ ΚΕΡΑΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	23. ΥΠΕΡΘΥΡΟ ΑΠΟ ΧΑΛΥΒΔΙΝΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ
11. ΛΕΙΟ ΕΠΙΧΡΙΣΜΑ	24. ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΘΥΡΕΣ ΜΕ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΛΑ ΛΑΜΑΡΙΝΑΣ
12. ΠΕΤΑΧΤΟ ΕΠΙΧΡΙΣΜΑ	25. ΥΔΡΟΡΡΟΕΣ
13. ΛΙΘΟΚΤΙΣΤΟ ΠΕΖΟΥΛΙ	26. ΜΑΡΜΑΡΙΝΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ

TOMH B'B AM6238

TOMH A'A AM6238

TOMH Γ'Γ AM6238

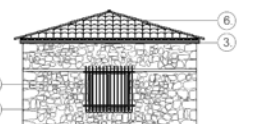
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ AM6236

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ AM6236

ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ AM6239

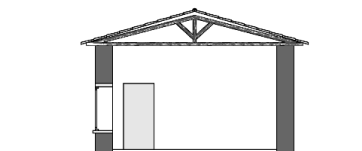
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ AM6239

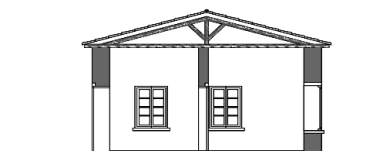
ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ AM6236

ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ AM6236

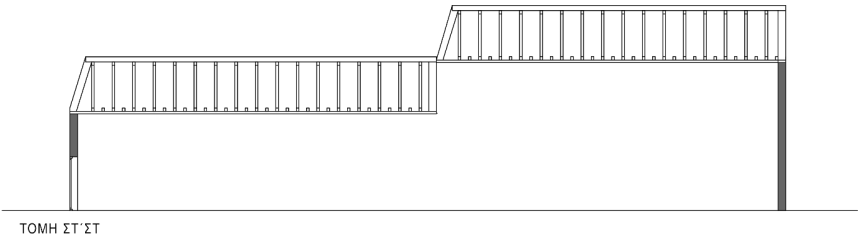
ΤΟΜΗ ΔΔ AM6239

ΤΟΜΗ Ε'Ε AM6236

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΟΨΕΩΝ		
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΥΛΙΚΩΝ		
	ΞΥΛΙΝΗ ΚΕΡΑΜΟΣΚΕΠΗ ΑΠΟ ΚΟΛΥΜΒΗΤΑ ΚΕΡΑΜΥΔΙΑ ΦΕΡΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΞΥΛΙΝΑ ΖΕΥΚΤΑ ΤΡΙΓΩΝΙΚΗΣ ΔΙΑΤΟΜΗΣ	
1.	ΚΑΜΙΝΑΔΕΣ ΑΠΟ ΣΥΜΠΑΓΕΙΣ ΟΠΤΟΓΛΙΝΘΟΥΣ	14. ΟΠΤΟΓΛΙΝΘΟΙ ΩΣ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΤΙΚΑ ΤΟΣΑ
2.	ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΕΣ ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΚΑΜΙΝΑΔΕΣ	15. ΛΑΣΕΥΤΗ ΛΙΘΙΝΗ ΑΨΙΔΑ ΜΕ ΛΙΘΙΝΟΥΣ ΠΑΡΑΣΤΑΔΕΣ
3.	ΓΕΙΔΑ ΑΠΟ ΣΥΜΠΑΓΕΙΣ ΟΠΤΟΓΛΙΝΘΟΥΣ ΣΕ ΤΡΙΕΙΣ ΣΤΡΩΣΕΙΣ	16. ΞΥΛΙΝΟ ΚΟΥΦΟΜΑ ΣΕ ΞΥΛΙΝΗ ΚΑΖΑ ΜΕ ΦΕΓΓΙΤΤΗ ΚΑΙ ΔΥΟ ΑΝΟΙΓΜΕΝΑ ΦΥΛΛΑ
4.	ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΣΤΕΓΑΣΤΡΟ	17. ΞΥΛΙΝΟΣ ΦΕΓΓΙΤΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΜΟΡΦΗΣ
5.	ΚΥΜΑΤΟΕΙΔΗΣ ΛΑΜΑΡΙΝΑ	18. ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ
6.	ΡΩΜΑΙΚΑ ΚΕΡΑΜΙΔΙΑ	19. ΣΙΔΕΡΕΝΙΟ ΚΟΥΦΟΜΑ ΜΕ ΥΑΛΟΣΤΑΣΙΟ
7.	ΓΑΛΛΙΚΑ ΚΕΡΑΜΙΔΙΑ	20. ΣΙΔΕΡΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΜΕ ΠΛΕΓΜΑ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΡΑΒΔΩΝ
8.	ΕΠΙΣΤΕΓΑΣΜΑ	21. ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΘΥΡΕΣ ΜΕ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΛΑ ΛΑΜΑΡΙΝΑΣ
9.	ΗΜΙΛΑΣΕΥΤΗ ΛΙΘΟΔΟΜΗ ΑΡΜΟΛΟΓΗΜΕΝΗ	22. ΥΠΕΡΘΥΡΟ ΑΠΟ ΞΥΛΙΝΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ
10.	ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΖΩΝΕΣ ΑΠΟ ΣΥΜΠΑΓΗ ΚΕΡΑΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	23. ΥΠΕΡΘΥΡΟ ΑΠΟ ΧΑΛΥΒΔΙΝΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ
11.	ΛΕΙΟ ΕΠΙΧΡΙΣΜΑ	24. ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΘΥΡΕΣ ΜΕ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΛΑ ΛΑΜΑΡΙΝΑΣ
12.	ΠΕΤΑΧΤΟ ΕΠΙΧΡΙΣΜΑ	25. ΥΔΡΟΡΡΟΕΣ
13.	ΛΙΘΟΚΤΙΣΤΟ ΠΕΖΟΥΛΙ	26. ΜΑΡΜΑΡΙΝΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΕ ΚΤΙΡΙΟΥ

3.2. Αποτύπωση Πρώην Καταστήματος Ενδυμάτων

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΟΨΕΩΝ	
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΥΛΙΚΩΝ	
	ΞΥΛΙΝΗ ΚΕΡΑΜΟΣΚΕΠΗ ΑΠΟ ΚΟΛΥΜΒΗΤΑ ΚΕΡΑΜΥΔΙΑ ΦΕΡΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΞΥΛΙΝΑ ΖΕΥΚΤΑ ΤΡΙΓΩΝΙΚΗΣ ΔΙΑΤΟΜΗΣ
1.	ΡΩΜΑΪΚΑ ΚΕΡΑΜΙΔΙΑ
2.	ΚΥΜΑΤΟΕΙΔΗΣ ΛΑΜΑΡΙΝΑ
3.	ΛΕΙΟ ΕΠΙΧΡΙΣΜΑ
4.	ΣΙΔΕΡΕΝΙΟ ΚΟΥΦΩΜΑ ΜΕ ΥΛΟΣΤΑΣΙΟ
5.	ΜΕΤΑΛΛΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ

Όπως προκύπτει από την παρατήρηση της παθολογίας των κτηρίων τα προβλήματα έχουν τοπικό χαρακτήρα, κυρίως, και δεν δημιουργούν στατικά προβλήματα στις φέρουσες κατασκευές. Εκτιμάται όμως ότι απαιτείται η άμεση αντιμετώπισή τους διότι είναι πολύ πιθανό στο προσεχές μέλλον να προκαλέσουν και στατικά προβλήματα.

Διαπιστώσεις οπτικών ελέγχων:

Εξωτερική τοιχοποιία: Δεν παρατηρούνται αξιοσημείωτες ρηγματώσεις στην τοιχοποιία και από αυτό συμπεραίνεται ότι δεν έχουν συμβεί χρόνιες καθιζήσεις στη θεμελίωση.

Επιχρίσματα: Υπάρχουν σημαντικές φθορές στα εσωτερικά και εξωτερικά επιχρίσματα, οι οποίες οφείλονται στις περιβαλλοντικές συνθήκες, στη γήρανση των υλικών δομής, στην υγρασία και στην έλλειψη συντήρησης.

Σιδεριές: Όλες οι σιδεριές φέρουν σημάδια σκουριάς.

Στέγη: Ως προς τον σκελετό της στέγης στο κτήριο AM6238, έχει υποστεί μεγάλη αλλοίωση και θα πρέπει να αντικατασταθεί. Στα υπόλοιπα κτήρια οι στέγες δεν χρίζουν ανάγκη αλλαγής.

Πρόταση αποκατάστασης:

Επιχρίσματα: Θα αποξηλωθούν όλα τα εξωτερικά και εσωτερικά επιχρίσματα ώστε να ελεγχθεί παράλληλα και η κατάσταση της φέρουσας τοιχοποιίας. Οι τοιχοποιίες θα καθαριστούν και θα πλυθούν με υδραμμοβολή για να απομακρυνθούν τα κονιάματα από τους αρμούς. Θα γίνει επιμελημένο κλείσιμο των αρμών στην τοιχοποιία με ειδικό κονίαμα. Η τοιχοποιία των κτισμάτων θα σοβατιστεί εκ νέου εξωτερικά και εσωτερικά ενώ η λιθοδομή θα διατηρηθεί εμφανής στις αντίστοιχες όψεις. Εσωτερικά προτείνεται η τοποθέτηση θερμομόνωσης με ενσωματωμένη επίσης τσιμεντοκονία.

Πρόταση αποκατάστασης:

Κουφώματα: Όλα τα κουφώματα αντικαθίστανται από καινούργια ενεργειακά σύμφωνα με τις σύγχρονες προδιαγραφές. Προτείνεται η τοποθέτηση διπλού ξύλινου κουφώματος.

Υαλοστάσια: Όλα τα υαλοστάσια του κτιρίου αντικαθίστανται από νέα ενεργειακά σύμφωνα με τις σύγχρονες προδιαγραφές. Προτείνονται διπλοί υαλοπίνακες (4 mm – 12mm – 4mm) (χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης) για λόγους θερμομόνωσης και ηχομόνωσης.

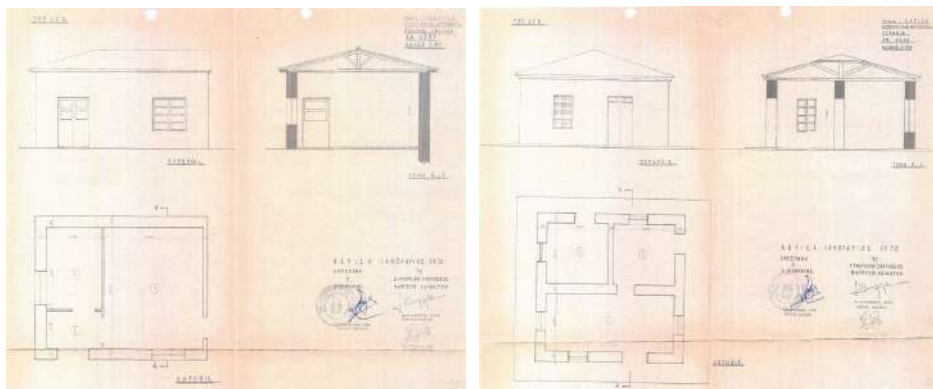
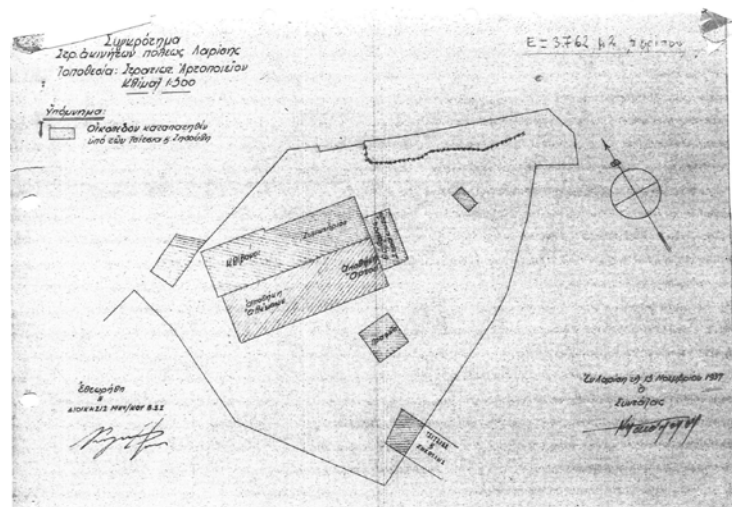
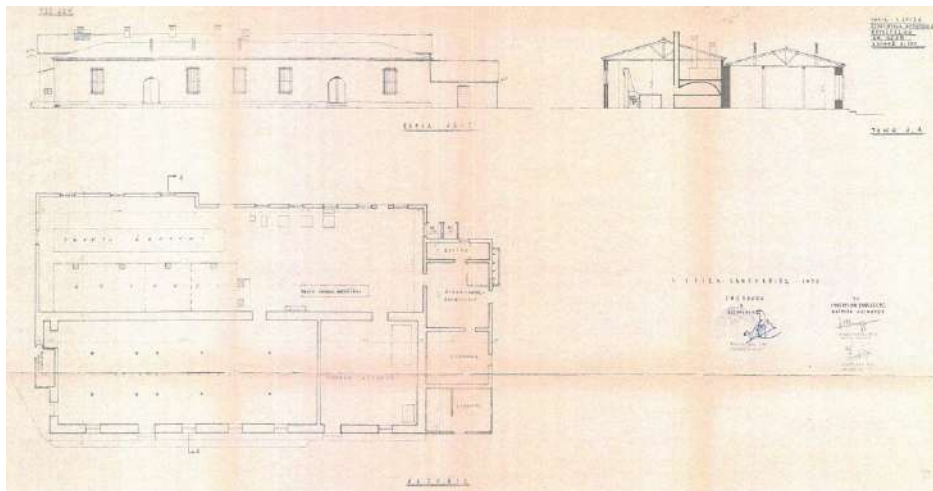
Σιδεριές: Οι σιδεριές θα καθαρισθούν από την σκουριά και θα επαλειφθούν με ειδικό βερνίκι, διαφανές ματ.

Στέγη: Ως προς τον σκελετό της στέγης στο κτίριο AM6238, απαιτείται αντικατάσταση, προσθήκη πετσώματος, θερμομόνωση, υγραμόνωση και κεράμωση με ρωμαϊκά κεραμίδια. Η στέγη διατηρείται εμφανής στο εσωτερικό του κτιρίου. Στα υπόλοιπα κτίρια οι στεγές θα καθαριστούν και θα αντικατασταθούν τυχόν σπασμένα κεραμίδια.

Πόρτες: Οι πόρτες θα αντικατασταθούν με κατάλληλες πόρτες φύλαξης , μουσειακού χαρακτήρα.

Δάπεδο: Τοποθετείται βιομηχανικό δάπεδο.

Καμινάδες: Οι καμινάδες θα συντηρηθούν και θα σφραγιστούν.

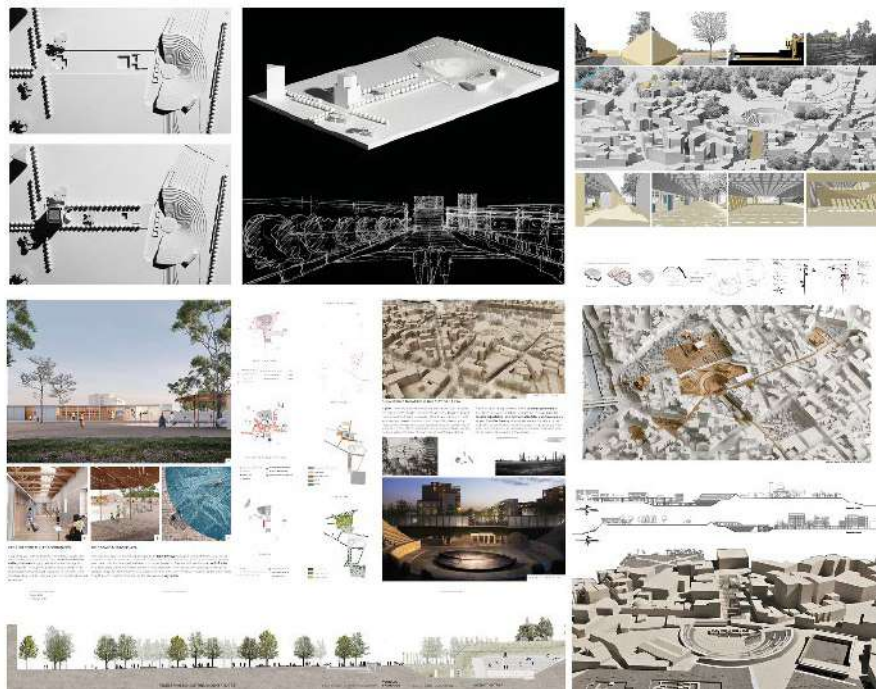

Κατά τη διάρκεια των αποτυπώσεων υπήρξε περιορισμένη δυνατότητα πρόσβασης στο εσωτερικό του συγκροτήματος, με αποτέλεσμα τμήματα των κτιρίων να μην μπορούν να μελετηθούν επαρκώς.

Για τον λόγο αυτό μέρος των σχεδίων έχει βασιστεί στις αποτυπώσεις των κτισμάτων που πραγματοποιήθηκαν από το Ταμείο Εθνικής Άμυνας, την δεκαετία του 1970 και παραχωρήθηκαν για τις ανάγκες εκπόνησης της παρούσας εργασίας

Ε. Δράσεις Ανάδειξης και Επανένταξης του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου στον Αστικό Ιστό

1. Αρχιτεκτονικοί Διαγωνισμοί

Διαγωνισμός UIA – “DESIGN OF THE SURROUNDING AREA OF THE ANCIENT THEATER A’ IN LARISSA, GREECE”

Το Περιεχόμενο του Διαγωνισμού

Ο διοργανωτής (Δήμος Λαρισαίων) αναγνωρίζει το σημαντικό νόημα και την αξία του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου της Λάρισας, καθώς και τον αντίκτυπό του στην ταυτότητα της πόλης.

Η πρόθεση του διοργανωτή να δώσει το θέατρο στο κοινό και να μετατρέψει αυτό το μεγάλης αξίας αρχαίο μνημείο σε ενεργό σημείο της σύγχρονης ζωής της Λάρισας, απαιτεί την επανεξέταση του ευρύτερου περιβάλλοντος χώρου με στόχο, τόσο τη βέλτιστη ανάδειξή του όσο και την καλύτερη δυνατή ένταξή του στον πολεοδομικό ιστό και τη σύνδεσή του με τα άλλα σημαντικά τοπία και τις χρήσεις γης.

Η μελλοντική λειτουργία του μνημείου ως θέατρο με προβλεπόμενη χωρητικότητα 1.500 θεατών, θα δημιουργήσει πέρα από τις λειτουργικές ανάγκες, νέες ισορροπίες και δυναμικές σε ολόκληρη την πόλη και θα επηρεάσει σημαντικά την ίδια της την ταυτότητα.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΓΙΟΥ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ - ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΝΕΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΡΟΛΟΓΙΟΥ

Το Περιεχόμενο του Διαγωνισμού

Ο διαγωνισμός διεξήχθη από τον Δήμο Λαρισαίων με αφορμή την πρόσφατη ανακάλυψη του μηχανισμού του τελευταίου ρολογιού της πόλης, το οποίο κατεδαφίστηκε κατά την διάρκεια των ανασκαφικών έργων για την ανάδειξη του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου, καθώς είχε κατασκευαστεί πάνω από τμήμα του επιθεάτρου.

Το αντικείμενο του διαγωνισμού αφορά στην αναβίωση του ρολογιού της πόλης της Λάρισας με την κατασκευή νέου και την λειτουργία του ως τοπόσημου της περιοχής.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΓΙΟΥ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ - ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΝΕΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΡΟΛΟΓΙΟΥ

Στόχοι Διαγωνισμού

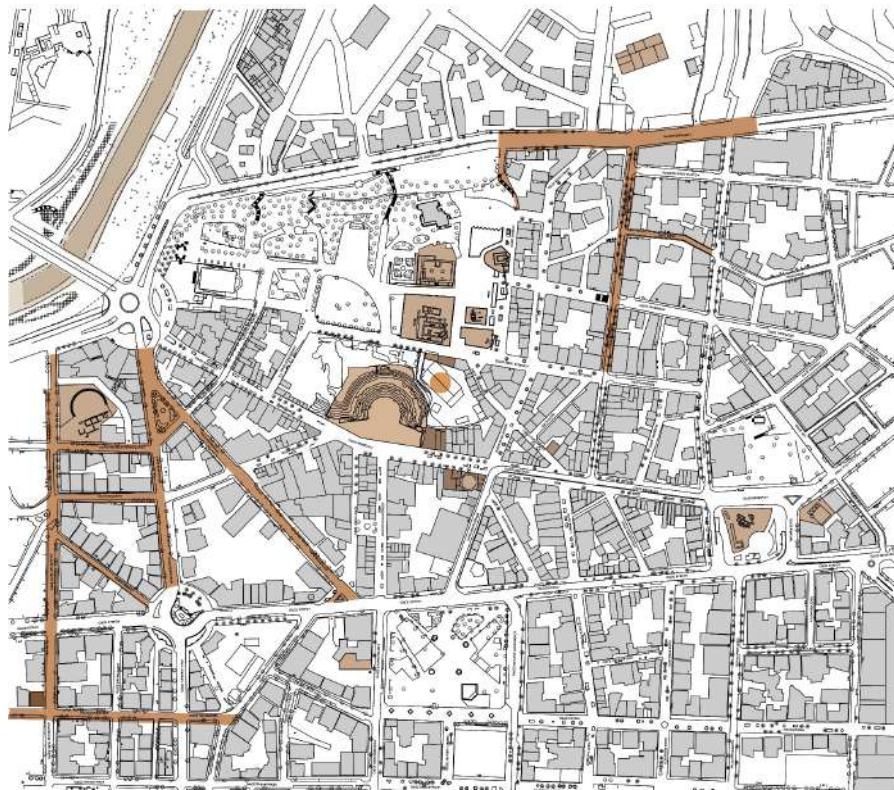
- Η κατασκευή να μπορέσει να ενταχθεί στη περιοχή μελέτης, στον λόφο Ακροπόλεως – Φρουρίου
- Το κτίσμα της κάθε πρότασης να διαθέτει μορφολογική συγγένεια, για την συσχέτισή του με τα υφιστάμενα μνημεία και κτίρια.
- Η δυνατότητα του έργου να λειτουργήσει ως σημείο αναγνώρισης για το χώρο και την πόλη, με προεξέχοντα τον χαρακτήρα του «ρολογιού» της πόλης.
- Τον αισθητικό, λειτουργικό και περιβαλλοντικό / οικολογικό χαρακτήρα της προτεινόμενης λύσης, λαμβάνοντας υπόψη τη θέση της κατασκευής μέσα στον ευρύτερο χώρο και την βιοκλιματική της προσέγγιση.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΓΙΟΥ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ ΑΝΕΓΕΡΣΗ - ΝΕΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΡΟΛΟΓΙΟΥ

Στόχοι Διαγωνισμού

- Οι προτεινόμενες λειτουργίες να συμβάλλουν στη λειτουργία των κοινόχρηστων χώρων της περιοχής και του Α΄ Αρχαίου Θεάτρου της πόλης, καθώς επίσης την ενσωμάτωση λειτουργιών που καθιστούν την κατασκευή ζωντανό κομμάτι της πόλης.
- Η σχεδιαστική πρόταση θα πρέπει να εμβαθύνει στην τεχνική προσέγγιση του έργου (ρεαλιστικότητα προτάσεων, ευκολία υλοποίησης, αειφορία της πρότασης, κ.λπ.).
- Το τελικό ύψος του ρολογιού επαφίεται στην επιλογή του μελετητή. Το ανώτατο όριο του ύψους του ρολογιού είναι συνάρτηση της θεμελίωσης του κτιρίου (άρθρο 4.3 παρ. 2 και 8 της προκήρυξης).

- Στο κτίριο των πρώην Αρτοποιείων (μέσω προγραμματικής σύμβασης με το Δήμο Λαρισαίων) γίνεται μελέτη αποκατάστασης και διαμόρφωσης του χώρου σε καμαρίνια για τις παραστάσεις - λουτρά - γραφεία, καθώς και μουσείο με την ιστορία του θεάτρου.
- «Μουσείο του Λόφου του Φρουρίου» με εκθέματα και των τριών περιόδων (το Θέατρο, την Βυζαντινή Βασιλική και το Μπεζεστένι), με παράλληλη διατήρηση βέβαια των ιστορικών μηχανημάτων του Αρτοποιείου.
- Πολύπλευρη υποστήριξη της λειτουργίας του Θεάτρου, ώστε να φιλοξενείται εκεί εγκατάσταση η οποία θα εξυπηρετεί τις ανάγκες των ηθοποιών (κατασκευή αποδυτηρίων και καμαρινιών).
- Στον σχεδιασμό είναι να γίνουν και τουαλέτες ανδρών, γυναικών και ΑμεΑ για το κοινό, στο δυτικό τμήμα εντός του Θεάτρου (απέναντι από το καφέ Κλίμαξ).
- Πλήρης λειτουργικότητα του Α' Αρχαίου Θεάτρου και πρόσβαση στο κοινό.

ΠΡΩΗΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΑ

ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΕ ΚΑΜΑΡΙΝΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ - ΛΟΥΤΡΑ - ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΛΟΦΟΥ ΤΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΛΟΦΟΥ ΤΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΜΕ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ, ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΒΕΒΑΙΑ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΟΥ

ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ

Α' ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

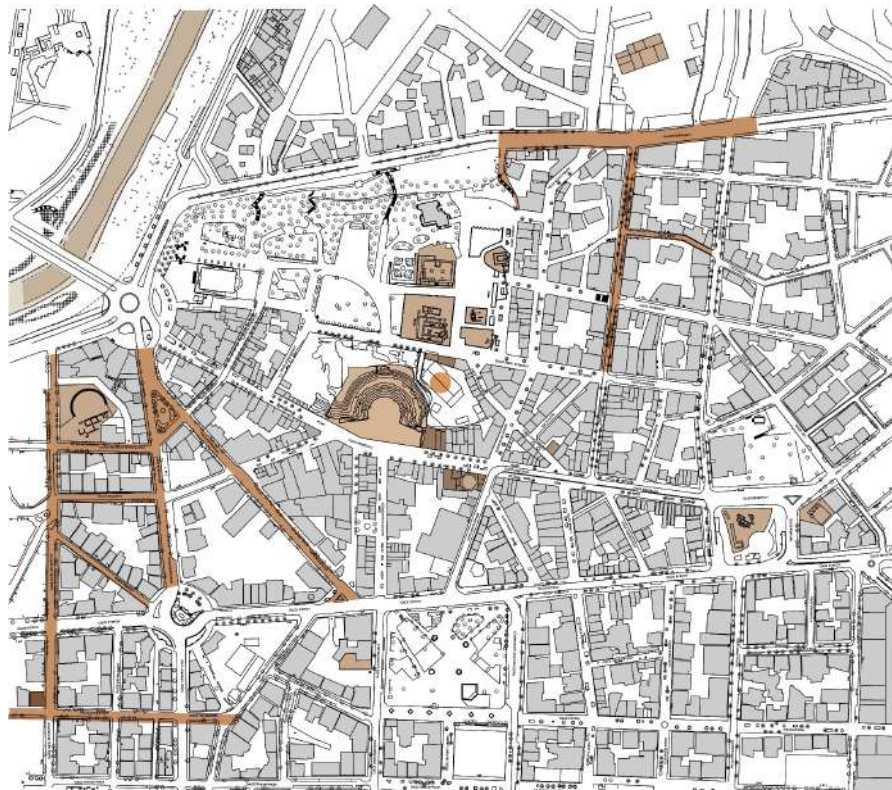
ΠΑΡΗΓΟΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ Α' ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟ
ΜΕΛΟΝΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΩΣ ΘΕΑΤΡΟ

ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΛΕΥΡΑΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΤΗΝ ΚΑΛΥΠΤΟΥΝ, ΚΑΘΩΣ ΕΚΕΙ ΥΠΗΡΧΕ Η ΑΡΧΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΑΝΑΔΕΙΧΘΕΙ ΤΟ ΘΕΩΜΑΝΙΚΟ ΛΟΥΤΡΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΘΑ ΣΥΝΔΕΙ 14 ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

- Η απελευθέρωση της βόρειας πλευράς του θεάτρου από τα καταστήματα που την καλύπτουν, καθώς εκεί υπήρχε η αρχική είσοδος (τρία προς το παρόν, ανατολικά του θεάτρου).
- Απαλλοτριώθηκαν και πρόκειται να κατεδαφιστούν τα κτίρια των οδών Παπαναστασίου, Απόλλωνος και Βενιζέλου.
- Απαλλοτριώθηκαν και θα κατεδαφιστούν καταστήματα προκειμένου να αναδειχθεί το Οθωμανικό Λουτρό.
- Επιδιώκεται η σύνδεση του Α' Αρχαίου Θεάτρου με το Β' Αρχαίο Θέατρο με ενιαία πεζοδρομημένη διαδρομή που να τα συνδέει μέσω της οδού Ηφαιστου (Πολιτιστική Διαδρομή Λάρισας).
- Μέσα από την Πολιτιστική Διαδρομή θα συνδέονται 14 μνημεία του ιστορικού κέντρου γύρω από το Αρχαίο Θέατρο.

ΠΡΩΗΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΑ
 ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΕ ΚΑΜΑΡΙΝΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ - ΛΟΥΤΡΑ, ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΛΟΦΟΥ ΤΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΛΟΦΟΥ ΤΟΥ ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΜΕ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ, ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΒΕΒΑΙΑ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΟΥ
 ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ
Α' ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
 ΠΛΗΡΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ Α' ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟ
 ΜΕΛΟΝΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΩΣ ΘΕΑΤΡΟ

ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ
 Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΛΕΥΡΑΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΤΗΝ ΚΑΛΥΠΤΟΥΝ, ΚΑΘΩΣ ΕΚΕΙ ΥΠΗΡΧΕ Η ΑΡΧΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ
 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΑΝΑΔΕΙΧΘΕΙ ΤΟ ΘΩΜΑΝΙΚΟ ΛΟΥΤΡΟ
 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΘΑ ΣΥΝΔΕΙ 14 ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

3. Η Δράση της «Φωτοθήκης»

Η «Φωτοθήκη» είναι μια ομάδα που δημιουργήθηκε με στόχο την συγκέντρωση, ιστορική και χωροταξική ταυτοποίηση, καταγραφή εικόνων (φωτογραφιών, χαρακτικών, ζωγραφικών πινάκων) της Λάρισας και της ευρύτερης περιοχής, καθώς και, οποιασδήποτε άλλης μορφής, ιστορικών τεκμηρίων, με στόχο την ανάδειξη της ιστορικής εξέλιξης της πόλης.

Η αναζήτηση γίνεται από τα μέλη σε βιβλιοθήκες, διαδίκτυο, ηλεκτρονικές καταγραφές, δημοπρασίες, βιβλιογραφικές πηγές, προσωπικές γνωριμίες, καθώς και την αυτόβουλη συνεισφορά πολιτών σε τεκμήρια που υπάρχουν σε ιδιωτικές συλλογές. Στη συνέχεια η ομάδα της «Φωτοθήκης» καταγράφει, αξιολογεί, συντηρεί και ψηφιοποιεί το υλικό που έχει συλλέξει.

Όραμα της Φωτοθήκης είναι η δημιουργία του Μουσείου Πόλης, με σκοπό να παραχωρηθεί εξ ολοκλήρου όλο το συγκεντρωμένο αρχειακό υλικό ως ελάχιστη συνεισφορά στη διατήρηση και ανάδειξη της τοπικής ιστορίας.

Ο βασικός σκοπός και επιδίωξη της Φωτοθήκης είναι, μέσα από ένα όμορφο και συναρπαστικό ταξίδι στον πολιτισμό, να διαχέεται η ιστορία της περιοχής και να γίνονται κοινωνοί και πρεσβευτές όλοι και περισσότεροι συμπολίτες.

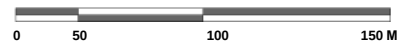
Η ιστορία μιας πόλης είναι τα κτίρια, οι δρόμοι, οι πλατείες, τα πάρκα, τα πρόσωπα...οι άνθρωποι

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1. Α' ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ 3^{ος} αι. μ.Χ.
2. Β' ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ 1^{ος} αι. μ.Χ.
3. ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΟΧΥΡΩΜΑΤΙΚΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΟΥΤΡΑ 5^{ος} αι. μ.Χ.
4. ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΓ. ΑΧΙΛΛΕΙΟΥ 6^{ος} - 7^{ος} αι. μ.Χ.
5. ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ 6^{ος} αι. μ.Χ.
6. ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΝΑΟΣ ΚΑΙ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ 11^{ος} - 12^{ος} αι. μ.Χ.
7. ΜΠΕΖΕΣΤΕΝΙ 15^{ος} - αρχές 16^{ου} αι. μ.Χ.
8. ΜΠΑΙΡΑΚΛΙ ΤΖΑΜΙ 15^{ος} - αρχές 16^{ου} αι. μ.Χ.
9. ΜΕΓΑΛΟ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟ ΛΟΥΤΡΟ 17^{ος} αι. μ.Χ.
10. ΓΕΝΙ ΤΖΑΜΙ τέλη 19^{ου} αι. μ.Χ.
11. ΝΟΤΙΟ ΤΜΗΜΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΩΝ 1828 μ.Χ.
12. ΒΟΡΕΙΟ ΤΜΗΜΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΩΝ 1881 μ.Χ.
13. ΜΥΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ 1883 μ.Χ.
14. ΜΕΓΑΡΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 1930 μ.Χ.
15. ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 1940 μ.Χ.
16. ΝΑΟΣ ΑΓ. ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΟΣ 1955 μ.Χ.
17. ΝΑΟΣ ΑΓ. ΑΧΙΛΛΕΙΟΥ 1965 μ.Χ.

ΧΑΡΤΗΣ ΣΤΡΩΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΜΝΗΜΗΣ

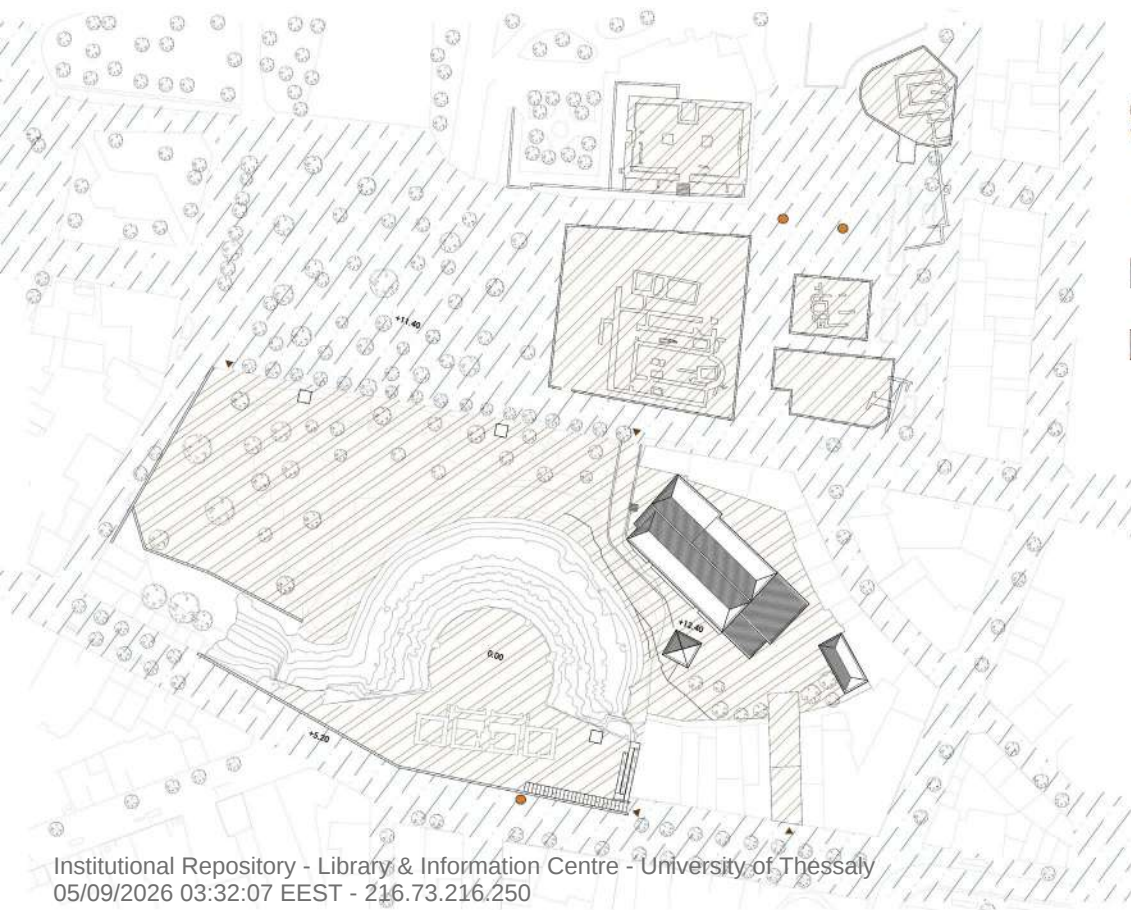

Οι διαδρομές μνήμης που συνδέουν το Α' Αρχαίο Θέατρο με το άμεσο περιβάλλον του, επιτρέπουν στους επισκέπτες να βιώσουν την ιστορία μέσα από φυσικά και πολιτιστικά τοπία.

Η δημιουργία μονοπατιών μεταξύ των διαφόρων ιστορικών κτιρίων ενισχύει την κατανόηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και προάγει τον σεβασμό για την ιστορία της πόλης.

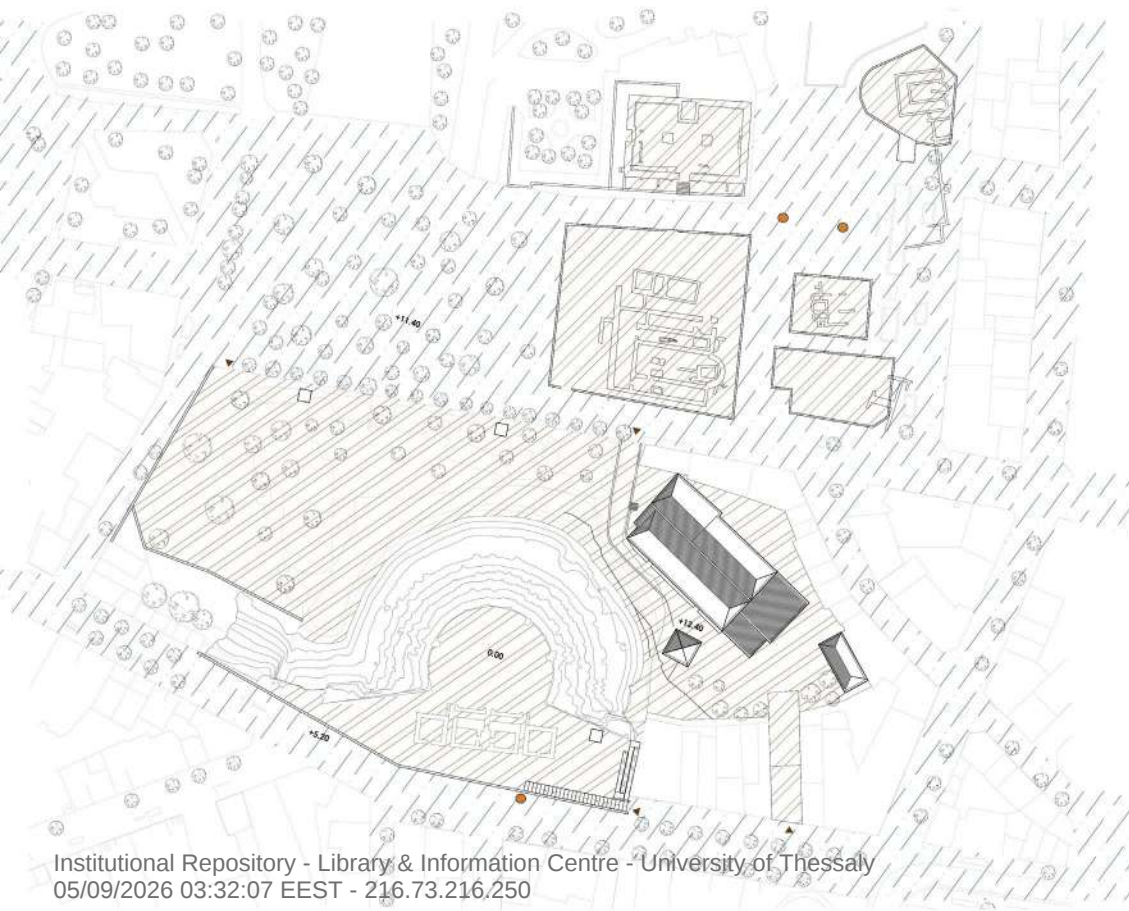
Οι επισκέπτες μπορούν να αποκτήσουν βαθύτερη γνώση της ιστορίας και του πολιτισμού της πόλης καθώς περιηγούνται στους χώρους που θα έχουν δοθεί και πάλι σε χρήση και θα αναδεικνύονται περαιτέρω με την βοήθεια σύγχρονων εκθεμάτων και τεχνολογιών.

Αυτή η προσέγγιση θα ενισχύσει τη σύνδεση μεταξύ παρελθόντος και παρόντος καθιστώντας τη μνήμη ζωντανή αποτελώντας ταυτόχρονα πηγή έμπνευσης και στοχασμού για την τοπική κοινωνία και όχι μόνο.

- ΤΑΜΠΛΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
- ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΠΡΑΣΙΝΟΥ
- ΠΡΟΣΒΑΣΗ
- ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΜΝΗΜΗΣ ΠΛΑΚΟΣΤΡΩΣΗ
- ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΜΝΗΜΗΣ ΕΔΑΦΟΣ

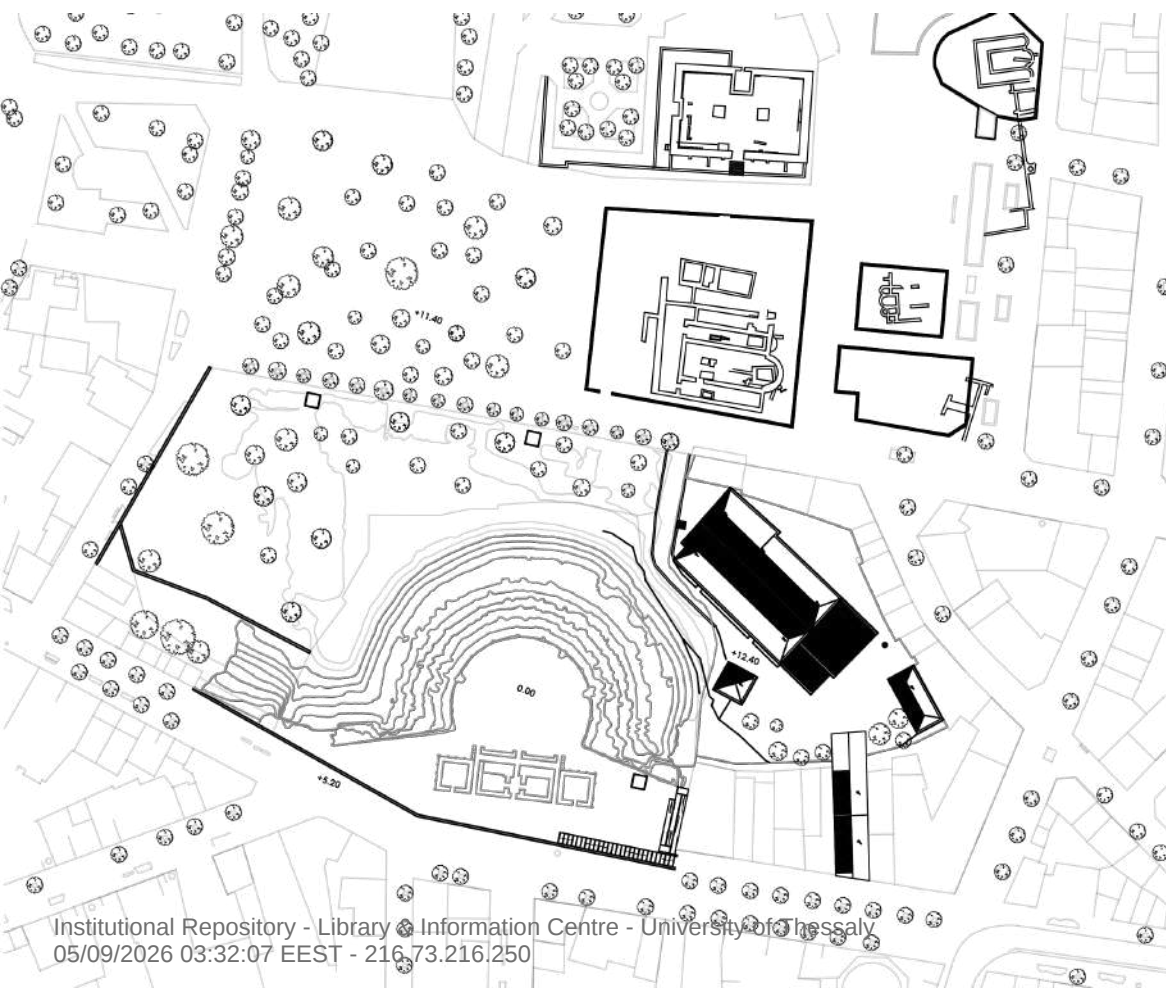
Η πρόσβαση στους αρχαιολογικούς χώρους διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη διατήρηση της μνήμης και της ιστορίας μιας πόλης.

Στη συγκεκριμένη πρόταση οι επισκέπτες μπορούν να επισκεφτούν τον αρχαιολογικό χώρο του αρχαίου θεάτρου μέσω ενός συστήματος κλίμακας και ράμπας επί της οδού Βενιζέλου. Παράλληλα μπορούν να προσεγγίσουν το άνω τμήμα του αρχαιολογικού χώρου από το βόρειο τμήμα του μνημείου διασχίζοντας μονοπάτια μέσα στο αναφυτευμένο περιβάλλον του αρχαιολογικού χώρου.

Η πρόσβαση στο μουσείο «Φωτοθήκη» μπορεί να επιτευχθεί από την παλιά είσοδο του κτιριακού συγκροτήματος καθώς επίσης από το βόρειο τμήμα του αρχαιολογικού χώρου.

Η σύνδεση των δύο τμημάτων της περιοχής μελέτης, επιτυγχάνεται μέσω του κτιρίου πληροφοριών και έκδοσης εισιτηρίων. Οι κατακόρυφες ροές στο εσωτερικό του κτιρίου συμβάλουν στην γεφύρωση του τμήματος επί της οδού Βενιζέλου με τον χώρο του μουσείου «Φωτοθήκη» .

3. Νέο Κτιριολογικό Πρόγραμμα – Πρόταση Επανάχρησης

Επανάχρηση των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων και σύνδεσή τους με το περιβάλλον του Α' Αρχαίου Θεάτρου.

Το κεντρικό κτίριο των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων (AM6238) πρόκειται να μετατραπεί σε χώρο έκθεσης για το αρχαιολογικό υλικό της Φωτοθήκης.

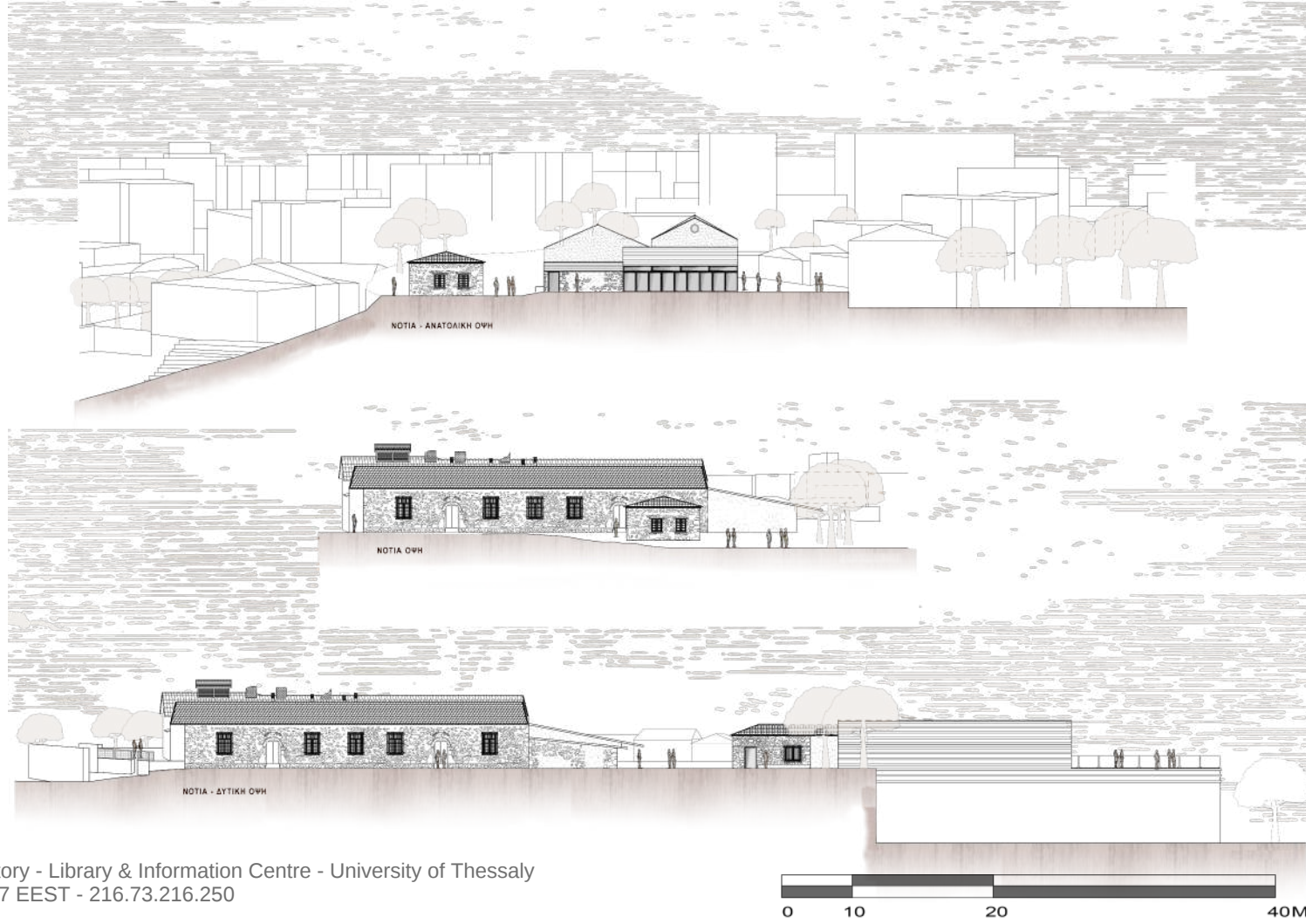
Μέσω του οπτικοακουστικού αρχείου, θα αναδειχθούν μνήμες της πόλης της Λάρισας, με ιδιαίτερη έμφαση στην περιοχή του λόφου Ακροπόλεως – Φρουρίου, που κινδυνεύουν να λησμονηθούν και να εξαφανιστούν.

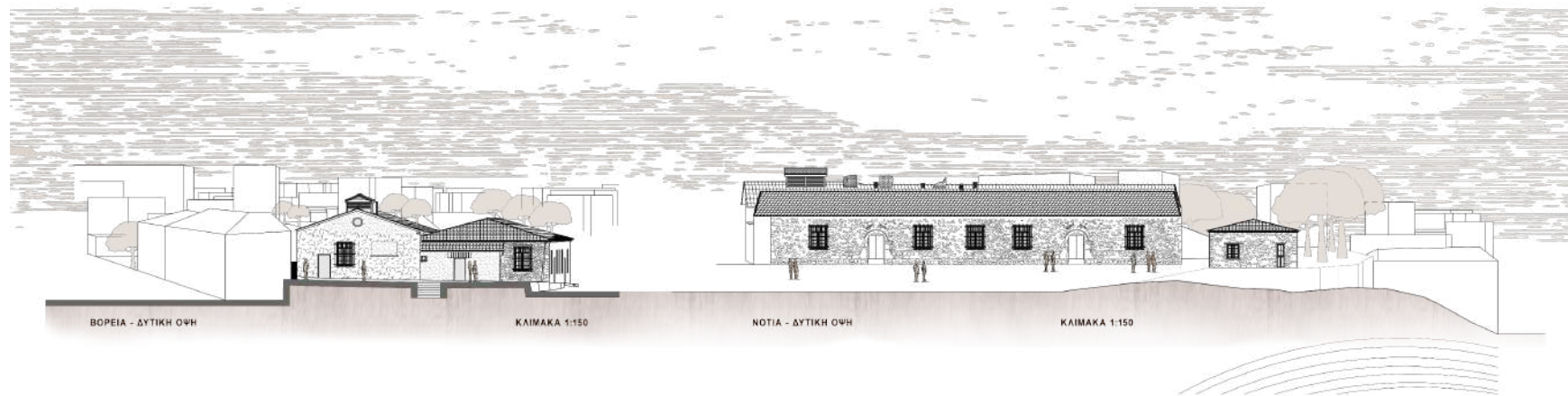
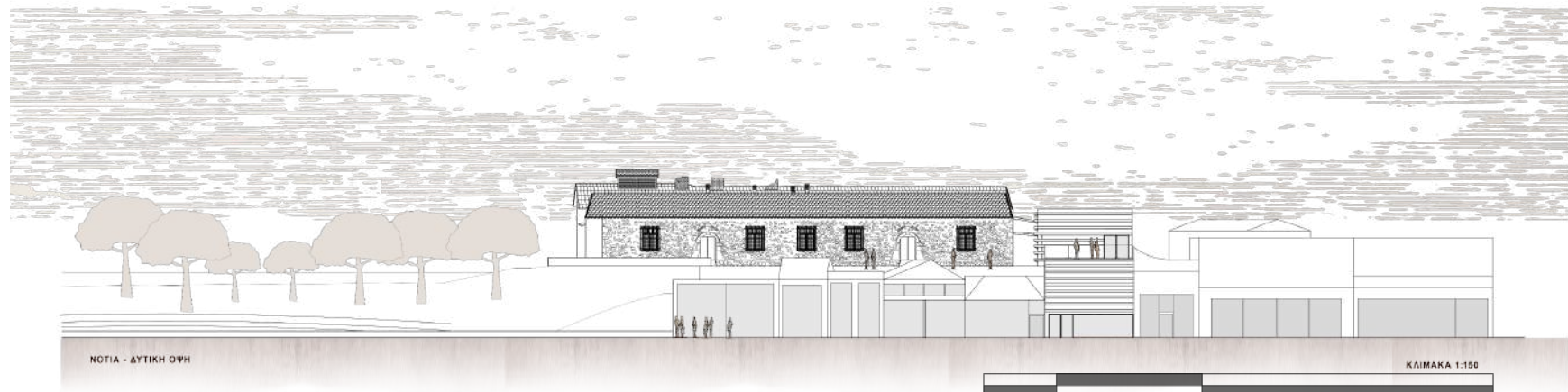
Το κτίριο (AM6236) θα λειτουργήσει ως γραφείο της Φωτοθήκης, ενώ παράλληλα θα περιλαμβάνει και έναν χώρο συνεδριάσεων για τα μέλη.

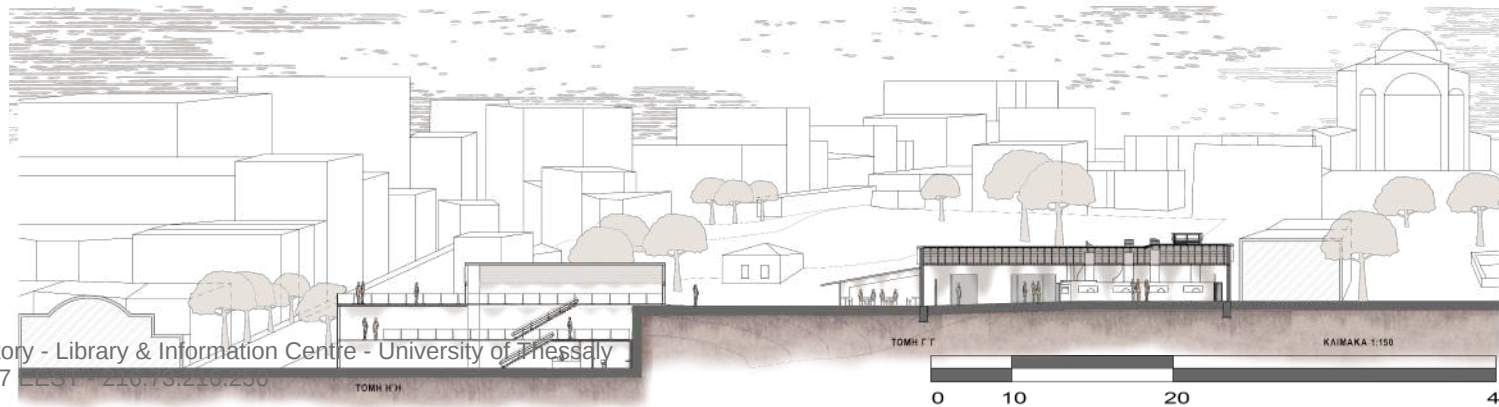
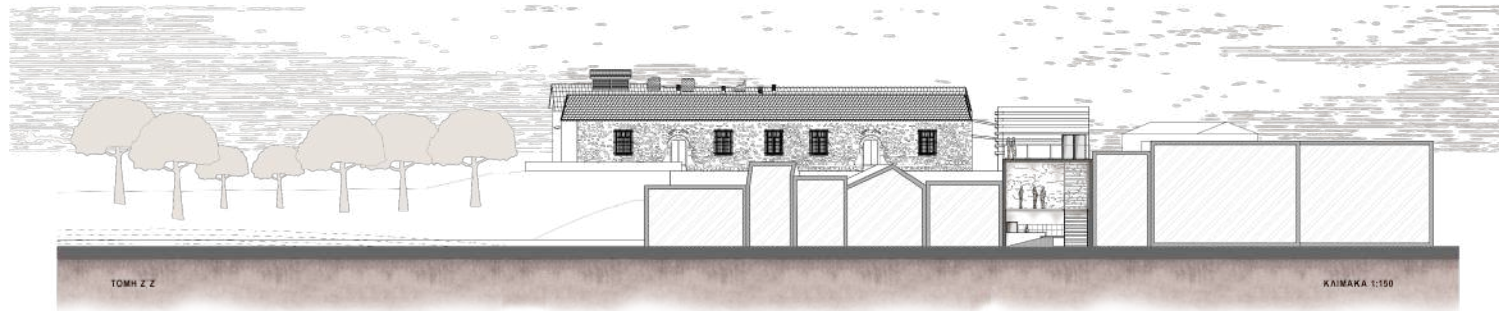
Το κτίριο (AM6239) θα χρησιμοποιηθεί για την αποθήκευση, συντήρηση και τεκμηρίωση του αρχαιολογικού υλικού.

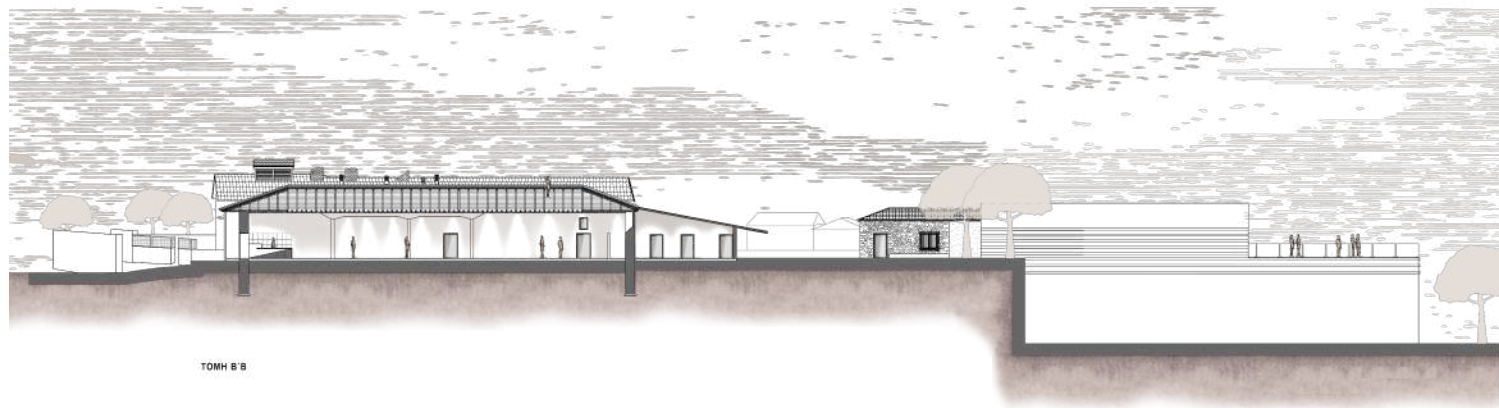
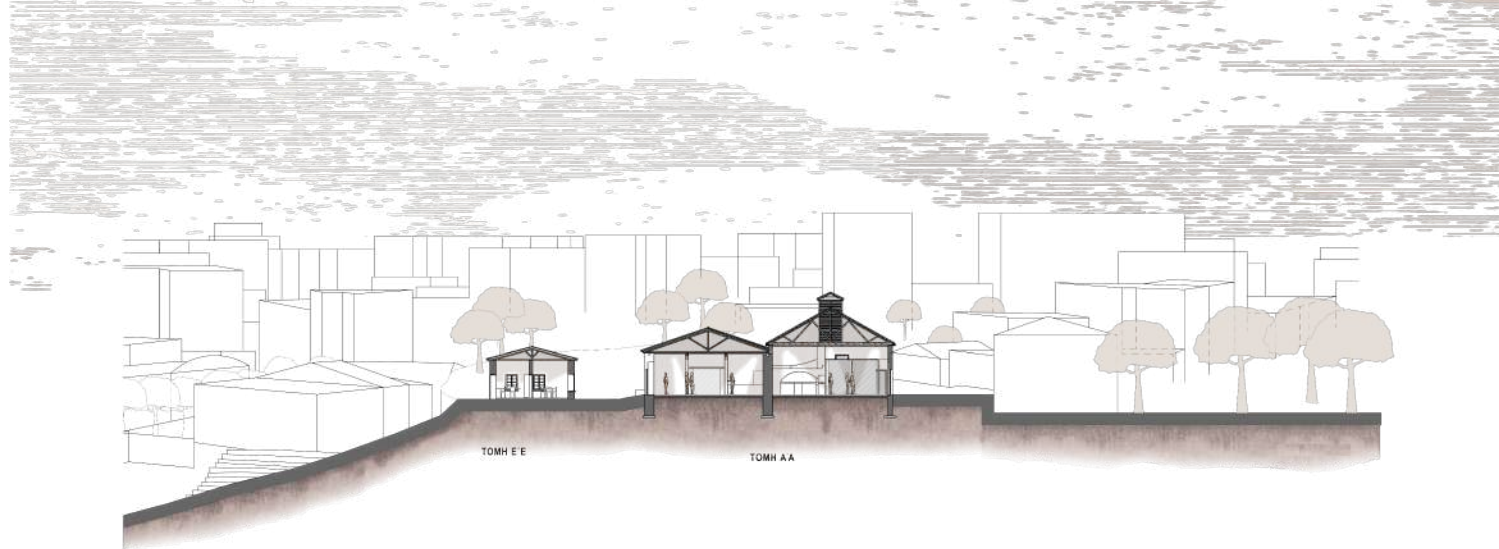
Το πρώην κατάστημα ενδυμάτων θα λειτουργήσει ως κέντρο πληροφοριών για τα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης και εκδοτήριο εισιτηρίων για παραστάσεις και επισκέψεις στον χώρο του Α' Αρχαίου Θεάτρου και της Φωτοθήκης.

Το εν λόγω κτίριο θα αποτελέσει επίσης σύνδεσμο μεταξύ των δύο επιπέδων του λόφου, προσφέροντας άμεση πρόσβαση από την οδό Βενιζέλου στον χώρο των Πρώην Στρατιωτικών Αρτοποιείων και το άνω τμήμα του Α' Αρχαίου Θεάτρου.

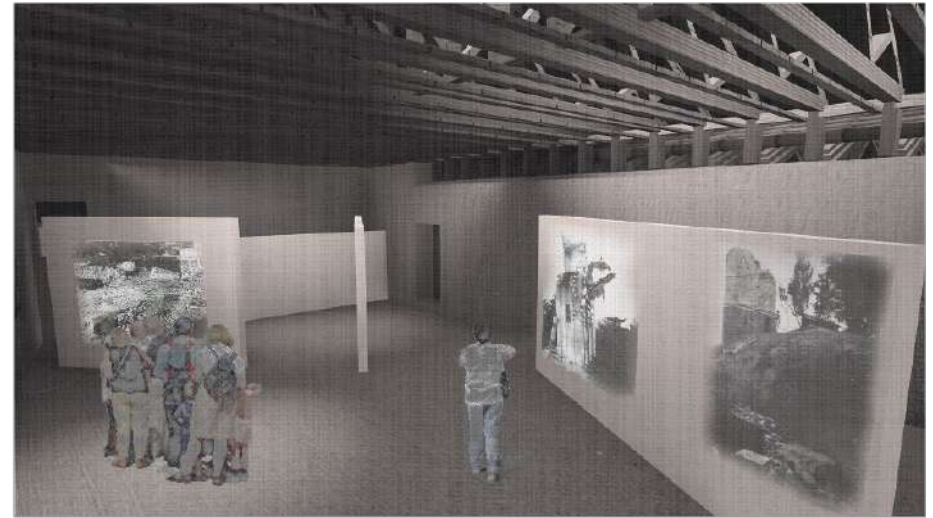

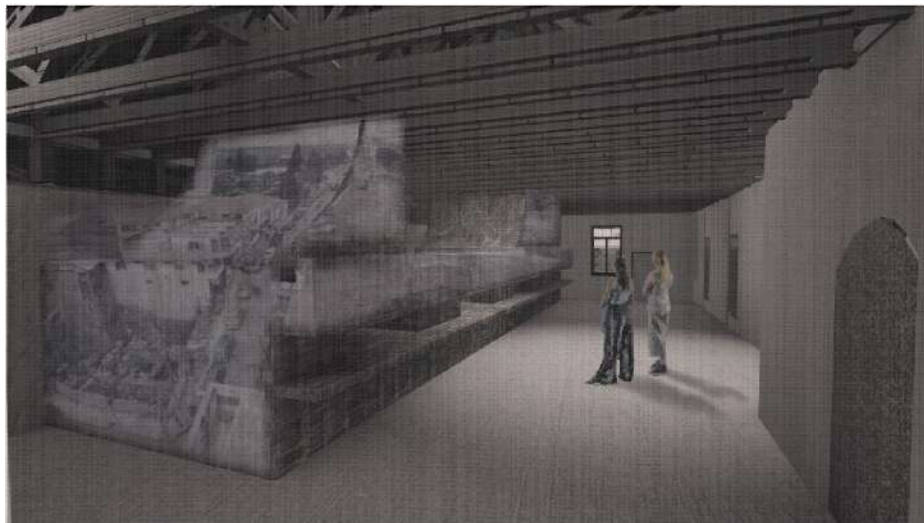
Ζ. Φωτορεαλιστικές Απεικονίσεις

ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΚΘΕΣΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ "ΦΩΤΟΘΗΚΗΣ"

ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΚΘΕΣΗΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ "ΦΩΤΟΘΗΚΗΣ"

ΠΡΟΒΟΛΗ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ «ΦΩΤΟΘΗΚΗΣ»
ΣΤΗΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΤΩΝ ΦΟΥΡΝΩΝ

CAFE ΜΟΥΣΕΙΟΥ «ΦΩΤΟΘΗΚΗΣ»

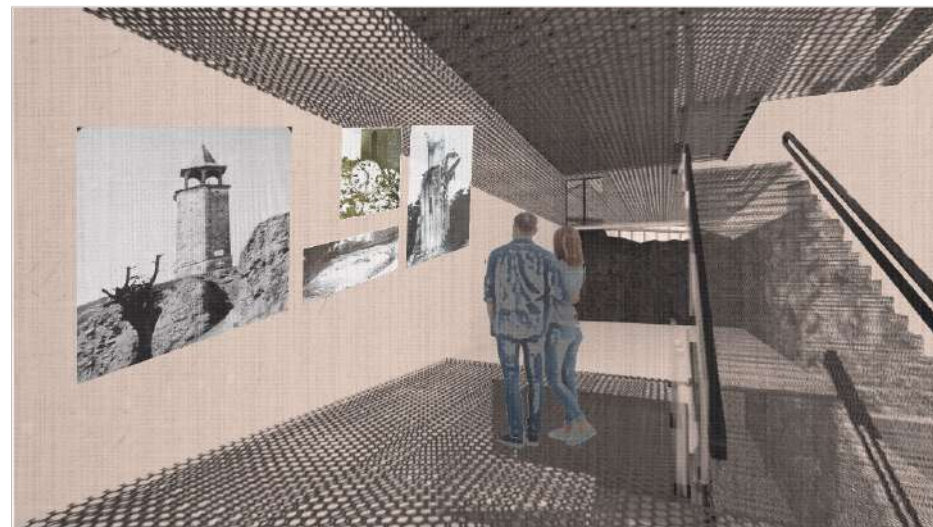
ΓΡΑΦΕΙΟ «ΦΩΤΟΘΗΚΗΣ»

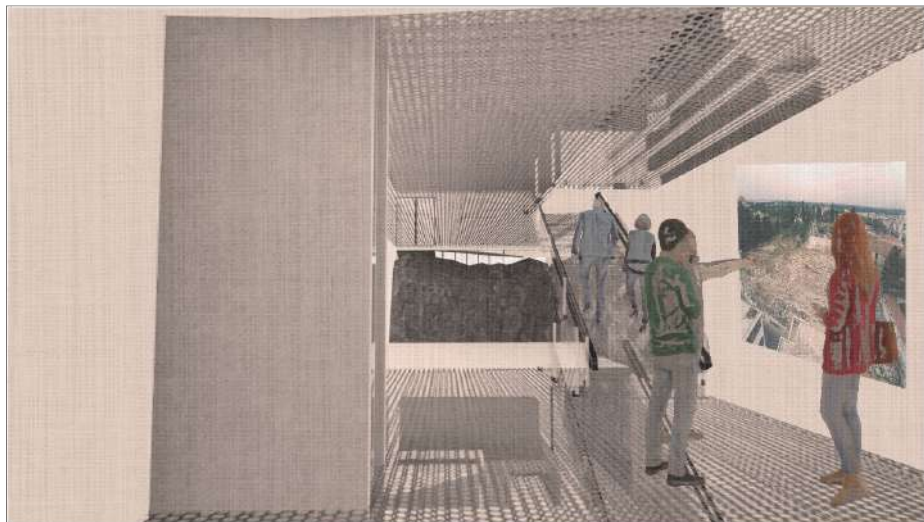
ΑΙΘΟΥΣΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΝ ΜΕΛΩΝ «ΦΩΤΟΘΗΚΗΣ»

ΑΙΘΟΥΣΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΑΡΧΕΙΩΝ

ΚΤΙΡΙΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

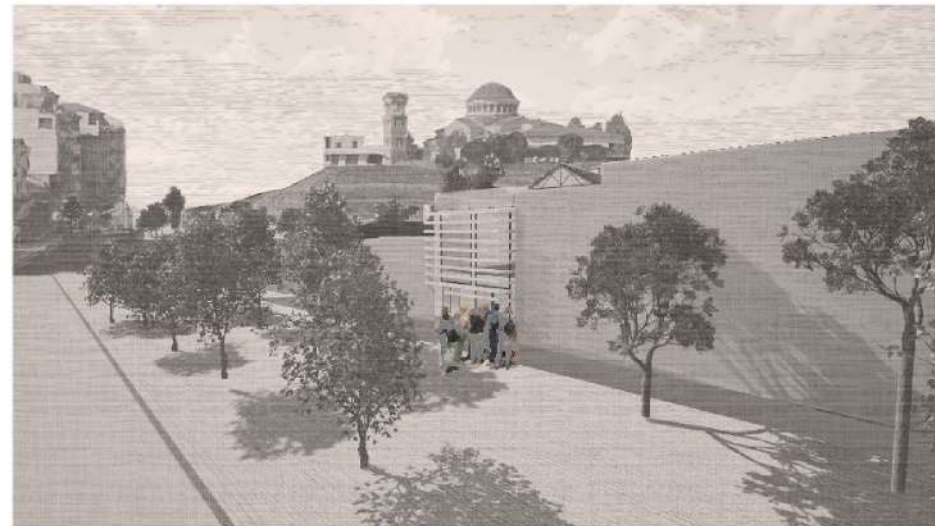
ΚΤΙΡΙΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΚΤΙΡΙΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΕΙΩΝ

ΘΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΩΜΑ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΠΡΟΑΥΛΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ «ΦΩΤΟΘΗΚΗ»

Βιβλία:

- Μαργαρίτου Β. και Τσόκανος Χ., *ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΤΟΝ ΙΣΤΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ*, Πρακτικά Συνεδρίου, *ΛΑΡΙΣΑ: ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ*, Λάρισα 1985
- Παλιούγκας Θ., *Η ΛΑΡΙΣΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ (1423-1881)*, Τόμος Α΄, έκδοση ΔΗΜΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ, 1996.
- Παλιούγκας Θ., *Η ΛΑΡΙΣΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ (1423-1881)*, Τόμος Β΄, έκδοση ΔΗΜΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ, 2007.
- Γεωργιάδης Ν., *ΘΕΣΣΑΛΙΑ*, Εκδόσεις “έλλα”, 1995
- Zeitlian Watenpaugh H., *The Image of an Ottoman City. Imperial Architecture and Urban Experience in Aleppo in the 16th and 17th Centuries*, Leiden Boston, 2004
- Björnstahl J. J., *Το οδοιπορικό της Θεσσαλίας 1779*, Τα τετράδια του Ρήγα, Θεσσαλονίκη, 1979
- Hüniger H. - Strassl E. E., *Kampf und intrigue um Griechenland*, NSDAP, München 1942

Μελέτες:

- Δορδανάς Στρ. Ν., *Ο πόλεμος της καθημερινότητας και η καθημερινότητα του πολέμου: Η Κατοχή και η Αντίσταση στη Θεσσαλία. Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ 1941-9144: ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΗ, ΑΝΘΡΩΠΟΙ*, 2ο Συνέδριο, Λάρισα 24-25 Νοεμβρίου 2006, Χατζηγιάννιο Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο
- Λυτροκάπης Α. Γ., Μανίκα Σ., "Προσεγγίσεις βιώσιμου πολεοδομικού σχεδιασμού Ασκήσεις επί χάρτου στη Λάρισα", Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Και Ανάπτυξης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ιούνιος 2009
- Μακρυγιάννης Ν., "Διαχρονική εξέλιξη του πολεοδομικού ιστού και διερεύνηση των χρήσεων γης με τη χρήση Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών - Το παράδειγμα της Λάρισας", Διπλωματική εργασία, Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας, Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός Πόλεων και Κτιρίων, Λάρισα, Σεπτέμβριος 2019
- Μάτσκα Α., "Η εξέλιξη του λόφου του Φρουρίου στη Λάρισα", Ερευνητική εργασία, ΑΠΘ Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ιούνιος 2012
- Ντανίκα Α., "ΛΑΡΙΣΑ: ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΤΗΣΗ ΩΣ ΤΟ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟ (1881-αρχές 20ού ΑΙΩΝΑ)", Διπλωματική Εργασία, Βόλος, Σεπτέμβριος 2008
- Παπαδοπούλου, Α., "Η πολεοδομική εξέλιξη της Λάρισας: 19ος – σήμερα", Διάλεξη, Αθήνα 2006
- Παπακωνσταντίνου Σ., "Διαχρονική εξέλιξη των περιαιστικών χρήσεων γης στην πόλη της Λάρισας", Μεταπτυχιακή εργασία, Τμήμα Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Μελέτες:

- Σαμουρκασίδου Ε., "Αστικοί μετασχηματισμοί και εξέλιξη πόλεων – λιμανιών της Ανατολικής Μεσογείου (19ος –20ος αιώνας)", Διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής ανάπτυξης, Μάρτιος 2020
- Τζιαφάλιας Αθ., *Αρχαίο Θέατρο Λάρισας*. Πρακτικά Συνεδρίου, *ΛΑΡΙΣΑ: ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ*, Λάρισα 1985
- Τζιαφάλιας Αθ., *Αρχαίο Θέατρο Λάρισας*, Δήμος Λαρισαίων
- ΝΔ 17-07-1923, "Περί σχεδίων πόλεων, κωμών και συνοικισμών του Κράτους και οικοδομής αυτών"
- 23 ΦΕΚ 1076 Δ', 17 Οκτωβρίου 1994
- 18 ΦΕΚ 817 Δ', 17 Οκτωβρίου 1996
- Ταμείο Εθνικής Άμυνας, *Πρώην 792 Στρατιωτικό Αρτοποιείο Λάρισας*, Αθήνα, 04 Ιουλίου 2023

Άρθρα:

- Αποστολοπούλου Μ., "Πώς θα διαμορφωθεί το κέντρο της Λάρισας", Εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, 28 Σεπτεμβρίου 1997
- Ρηγόπουλος Ε., "Αποκαλύφθηκαν τα θεμέλια του πρώτου ρολογιού της Λάρισας στο Φρούριο", Εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, 7 Οκτωβρίου 1992
- Παπαθεοδώρου Ν. Αθ., "Το Β' Δημοτικό Σχολείο στο Φρούριο. Ιστορική διαδρομή", Εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, 19 Νοεμβρίου 2014

- Παπαθεοδώρου Ν. Αθ., "Η καταστροφή της μεγάλης γέφυρας του Πηνειού", εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, 15 Νοεμβρίου 2015
- Παπαθεοδώρου Ν. Αθ., "Το προπολεμικό κέντρο «Αλκαζάρ»", εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, 6 Μαρτίου 2016
- Παπαθεοδώρου Ν. Αθ., "Η οδός Ακροπόλεως. Μια ιστορική οδός". *Ιχνηλατώντας την παλιά Λάρισα*, εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, 6 Ιουλίου 2016
- Παπαθεοδώρου Ν. Αθ., "η Μαρτίου 1941: Ο σεισμός που κατέστρεψε τη Λάρισα", Εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, 5 Μαρτίου 2017
- Παπαθεοδώρου Ν. Αθ., "Ο φονικός Ιταλικός βομβαρδισμός της Λάρισας". *Ιχνηλατώντας τη παλιά Λάρισα*, Εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, 3 Οκτωβρίου 2018
- Παπαθεοδώρου Ν. Αθ., "ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ ΚΑΙ Ο ΕΜΠΡΗΣΜΟΣ ΤΟΥ". *Ιχνηλατώντας τη παλιά Λάρισα*, Εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, 3 Οκτωβρίου 2018
- Παπαθεοδώρου Ν. Αθ., "ΛΑΡΙΣΑ. Μια εικόνα, χίλιες λέξεις...", εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, 21 Απριλίου 2019
- Παπαθεοδώρου Ν. Αθ., "Η δυτική πλευρά του Λόφου", Εφημερίδα *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ*, 12 Δεκεμβρίου 2021

Διαδίκτυο:

- Δήμος Λαρισαίων, Εφαρμογή Πολεοδομικών Δεδομένων, <https://gis.larissa-dimos.gr/poleodom/#> (1/6/2024)
- Δήμος Λαρισαίων, Αναφορές Περιγητών, <https://www.larissa.gov.gr/el/i-poli/anafores-perigiitwn> (1/6/2024)
- Δήμος Λαρισαίων, Πολεοδομία/Αρχιτεκτονική, <https://www.larissa.gov.gr/el/i-poli/poleodomia-arxitektoniki> (1/6/2022)
- Εφορεία Αρχαιοτήτων Λάρισας, «Τα Οθωμανικά Λουτρά (Χαμάμ) στη Λάρισα», <http://larisa.culture.gr/index.php/arxaiologikoi-xoroi-kai-mnimeia/9-uncategorised/113-ta-tourkika-loutra-xamam-sti-larisa> (1/6/2024)
- Εφορεία Αρχαιοτήτων Λάρισας, «Οθωμανικά Μνημεία της Λάρισας», <http://larisa.culture.gr/index.php/arxaiologikoi-xoroi-kai-mnimeia/111-ta-othomanika-mnimeia-tis-larisas> (1/6/2024)
- Εφορεία Αρχαιοτήτων Λάρισας, «Το Γενί (Νέο) Τζαμί της Λάρισας», <http://larisa.culture.gr/index.php/arxaiologikoi-xoroi-kai-mnimeia/9-uncategorised/78-arxaiologikos-xoros-2> (1/6/2024)
- Αθ. Τζιαφάλιας, “Αρχαίο Θέατρο Λάρισας Β (μικρό)”, ΔΙΑΖΩΜΑ, <https://diazoma.gr/theaters/archaio-theatro-larisasa/> (1/6/2024)

- Κωνσταντινιά Πατσή, «Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 1ης ΜΑΡΤΙΟΥ 1941 ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ», <https://paidis.com/2017/03/02/%CE%BF-%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%83-%CF%84%CE%B7%CF%83-1%CE%B7%CF%82-%CE%B1%CF%81%CF%84%CE%B9%CE%BF%CF%85-1941-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BB%CE%B1%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B1/> (1/6/2024)
- Γεώργιος Μ. Σαρηγιάννης, «Η Αριστερή Ιδεολογία στην Πολεοδομία στην Ελλάδα, από το 1960 ως το 1990. (Μέρος Β)», ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΜΑΤΙΕΣ, GreekARCHITECTS, <https://www.greekarchitects.gr/gr/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B9%CF%84%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CF%82-%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%B5%CF%82/%CE%B7-%CE%B1%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%AE-%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF-1960-%CF%89%CF%82-%CF%84%CE%BF-1990-%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%BF%CF%82-%CE%B2-id6678> (1/6/2024)